

Jaarstukken 2019

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE Lelystad
telefoon: (0320) 274 911
waterschap@zuiderzeeland.nl
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Programmaverantwoording	8
1. Programma Algemeen.....	9
1.1. Wat hebben we bereikt?	9
1.2. Wat hebben we gedaan?	9
1.3. Wat heeft het gekost?	18
2. Programma Waterveiligheid.....	19
2.1. Wat hebben we bereikt?	19
2.2. Wat hebben we gedaan?.....	19
2.3. Wat heeft het gekost?	23
3. Programma Voldoende Water	24
3.1. Wat hebben we bereikt?	24
3.2. Wat hebben we gedaan?.....	24
3.3. Wat heeft het gekost?	26
4. Programma Schoon Water	27
4.1. Wat hebben we bereikt?	27
4.2. Wat hebben we gedaan?.....	27
4.3. Wat heeft het gekost?	34
Paragrafen.....	35
5. Verplichte Paragrafen	36
5.1. Verbonden partijen	36
5.2. Bedrijfsvoering	36
5.3. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar.....	36
5.4. Incidentele baten en lasten	36
5.5. Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves	36
5.6. Waterschapsbelastingen	37
5.7. Weerstandsvermogen.....	40
5.8. Financiering	42
5.9. Verbonden partijen	45
5.10. EMU-saldo	47
5.11. Topinkomens	47
Jaarrekening.....	49
6. Balans.....	50
6.1 Balans per 31 december	50
6.2 Toelichting op de balans	51
7. Exploitatierkening.....	66
7.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	66
7.2 Toelichting op de exploitatierkening	67
7.3 Exploitatierkening naar programma's	74
7.4 Exploitatierkening naar kostendragers	78
7.5 Melding in het kader van de WNT.....	80
8. Overige gegevens	81
8.1 Gebeurtenissen na balansdatum	81
8.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	82
Analyse begroting en resultaat en bestemming resultaat	86
9. Analyse begroting en resultaat	87
9.1 Begroting en prognose financieel jaarresultaat.....	87
9.2 Analyse gerealiseerd resultaat	88

10. Bestemming resultaat.....90

Inleiding

Water beweegt ons

2019 gaat de boeken in als het jaar van de waterschapsverkiezingen, de komst van een nieuw bestuur en de PFAS-problematiek. De waterschapsverkiezingen, gehouden op 20 maart 2019, zijn voor waterschap Zuiderzeeland prima verlopen. De opkomst was hoger dan in 2015. Het nieuwe bestuur heeft in haar bestuursprogramma 'Water beweegt ons' de koers voor de komende vier jaren bepaald.

In de loop van 2019 werd de term 'PFAS', verzamelnaam voor koolstof-fluorverbindingen, steeds meer gehoord binnen het waterschap. De rijksoverheid kwam met een tijdelijk handelingskader voor het verplaatsen van grond die PFAS bevat. Dat raakte onze baggerprojecten en het project duurzame oevers. Het leidde tot vertragingen en hogere kosten.

Tijdens het samenstellen van de jaarstukken 2019 is Nederland en ons waterschap in de ban van de wereldwijde coronacrisis geraakt. We zuiveren, malen en keren het water, ook tijdens de crisis. De belangrijke primaire processen van het waterschap lopen dus "gewoon" door en we werken, indien het werk dit toelaat en zolang dit nodig is, zoveel mogelijk thuis. Wat het precieze effect van de coronacrisis op het waterschap zal zijn, valt nu nog niet te zeggen.

In dit document staat zowel de financiële verantwoording over het boekjaar 2019 als de vele interessante mijlpalen en onderwerpen waar in 2019 aan gewerkt is. Naast de al genoemde hoogtepunten worden hieronder nog een aantal highlights uitgelicht.

Waterveiligheid: Drontermeerdijk in uitvoering

De versterking van de Drontermeerdijk is in uitvoering. In 2019 zijn de plannen uitgewerkt, waarmee is ingestemd door de Algemene Vergadering en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. De aannemer is gecontracteerd en in december 2019 is de uitvoering gestart. Ondanks de complexiteit van het project, wordt het project goed beheerst. De oplevering van de dijkversterking is voorzien in januari 2022.

Zuiderzeelandse versterkingsopgave wordt kleiner

In 2019 is met het uitvoeren van een quickscan de prognose van onze versterkingsopgave naar beneden bijgesteld. Ondanks deze bijstelling is de verwachting dat nog wel een aantal versterkingsprojecten moet worden uitgevoerd. Het beoordelen van de waterkeringen is in volle gang.

Hevels Westermeerdijk in gebruik

Voor de start van het wateraanvoerseizoen zijn de twee permanente hevels op de Westermeerdijk in gebruik genomen. Na ingebruikname van de hevels zijn diverse mankementen aan het licht gekomen, die zijn inmiddels ook weer opgelost.

Aanleg duurzame oevers wordt duurder door PFAS

Voor het project Duurzame oevers is in 2019 ruim 30 kilometer duurzame oevers aangelegd. Tijdens het project speelde de PFAS-norm een grote (financiële) rol. In de Algemene Vergadering op maandag 30 december werd besloten om 1 miljoen euro extra vrij te maken voor afvoer van de PFAS-vervuilde grond.

Beheer en onderhoud grotendeels volgens planning, maar géén baggerwerk in stedelijk gebied

Het beheer en onderhoud van watergangen en kunstwerken is in 2019 weer grotendeels volgens planning uitgevoerd. Een uitzondering hierop is het baggerwerk in het stedelijk gebied. Door de PFAS-problematiek zijn alle stedelijke baggerwerken doorgeschoven tot na 2019.

Elke exoot krijgt zijn eigen aanpak

Invasieve exoten in watergangen en op en rondom waterkeringen vragen om een aangepast beheer. Zo beperken we overlast en schade. Het waterschap werkt aan een praktische aanpak voor de bestrijding van exoten. Hierin maken we keuzes over welke invasieve soorten we bestrijden, beheren

of met rust laten. Daarnaast werkt het waterschap aan het daadwerkelijk bestrijden van een aantal invasieve exoten. Zo is in 2019 verder geëxperimenteerd met het verwijderen van de exoot ongelijkbladig vederkruid in het stedelijk water van Emmeloord en de Japanse duizendknoop op de waterkeringen.

Waterschap Zuiderzeeland meest energie-efficiënt

In 2019 is bevestigd dat het waterschap in de afgelopen jaren flinke resultaten heeft bereikt in de verduurzaming van de bedrijfsvoering. De jaarlijkse Rijksrapportage over energie-efficiëntie die in 2019 is verschenen, laat zien dat het waterschap Zuiderzeeland het meest energie-efficiënte waterschap van 2018 is.

Aan de slag met slib

De slibeindverwerking in Nederland is op dit moment kwetsbaar. Er is onvoldoende capaciteit om al het zuiveringsslib te verwerken, zeker toen het Amsterdamse Afval en Energiebedrijf (AEB) in de problemen kwam. In 2019 zijn de nadelige effecten van de crisis bij AEB voor het waterschap beperkt gebleven. De verwerking van het slib is tot eind maart 2022 gegarandeerd, voor de periode daarna wordt gewerkt aan een voorstel voor een slibdrooginstallatie en alternatieven voor de slibeindverwerking.

Ontwerpfase gestart voor project Vissering

Op 26 maart 2019 hebben Waterschap Zuiderzeeland en SPIE Nederland B.V. een overeenkomst getekend voor de renovatie, verduurzaming en het onderhoud van gemaal Vissering. Het doel is om één van de meest duurzame gemalen in zijn soort te realiseren. In 2019 is SPIE op basis van zijn aangeboden oplossing de ontwerpfase gestart, waarin de renovatie en verduurzaming van het gemaal verder is uitgewerkt.

Financieel toekomstbestendig

De financiële positie van het waterschap is in 2019 versterkt. De schuldpositie van waterschap Zuiderzeeland behoort tot de laagste van de waterschappen in Nederland en is in 2019 stabiel gebleven. We doen er alles aan om te zorgen dat dit ook in de toekomst zo blijft. Daarnaast is de reservepositie in 2019 verbeterd als gevolg van een positief jaarresultaat. Bij GBLT is extra aandacht geweest voor nauwkeurige inschattingen en tijdige aanslagoplegging en inning. In 2019 heeft dit opnieuw geleid tot een laag saldo aan belastingdebiteuren en een hogere belastingopbrengst. In de toekomst zal dit bijdragen aan het verbeteren van voorspellingen en het verkleinen van afwijkingen op de belastinginkomsten.

Programmaverantwoording

1. Programma Algemeen

1.1. Wat hebben we bereikt?

Binnen het programma Algemeen zijn mooie resultaten behaald op meerdere vlakken. De waterschapsverkiezingen zijn succesvol verlopen. Het nieuwe bestuur is geïnstalleerd en heeft met het bestuursprogramma 'Water beweegt ons' de koers voor de komende vier jaar bepaald.

In 2019 is verder bevestigd dat het waterschap in de afgelopen jaren mooie resultaten heeft behaald in de verduurzaming van de bedrijfsvoering. Uit de MJA-3 (Meerjarenafspraken energie-efficiëntie) is Waterschap Zuiderzeeland in 2018 van alle waterschappen het meest energie-efficiënt gebleken.

De financiële positie van het waterschap is in 2019 versterkt. De schuldpositie is stabiel gebleven en de reservepositie is verbeterd als gevolg van een positief jaarresultaat.

Aan de samenwerking op het gebied van I&A met Waterschap Drents Overijsselse Delta is in 2019 veel aandacht besteed. Uit de verkenning is naar voren gekomen dat beide organisaties op dit moment niet gebaat zijn bij een verdergaande samenwerking. De komende tijd wordt gewerkt aan de centrale vraag wat er nu en in de toekomst nodig is voor een I&A functie die past bij de rolopvatting, ontwikkeling en opgave van Zuiderzeeland.

1.2. Wat hebben we gedaan?

1.2.1. Functionele overheid

Waterschapsverkiezingen 2019

Op 20 maart vonden de waterschapsverkiezingen plaats. Het aantal uitgebrachte geldige stemmen was hoger dan in 2015: 154.022 ten opzichte van 124.181. Het opkomstpercentage was ook hoger: 49,1% ten opzichte van 41,8%.

Voor de campagneactiviteiten is gekozen voor een regionale aanvulling op de landelijke campagne van de Unie van Waterschappen. Hierbij is een vergelijkbaar spoor gevolgd als in 2015, wat betreft de communicatiemiddelen en toon: neutraal ten opzichte van de kandidaten; enthousiast en informatief ten opzichte van onze projecten. Er is sterk ingezet op het gebruik van social media.

Het nieuwe bestuur heeft in haar bestuursprogramma 'Water beweegt ons' de koers voor de komende vier jaar bepaald.

Na de installatie van de bestuurders is een inwerkprogramma georganiseerd om de bestuurders goed beslagen ten ijs te laten komen. De focus lag op kennismaken met de organisatie, bezoek aan objecten, uitleg dossiers, overdracht, werkwijze van de organisatie, werkwijze van het bestuur en vaardigheidstrainingen. Verder zijn zaken als integriteit en teambuilding aan de orde gekomen.

Na afloop is het (in)formatieproces geëvalueerd. Hieruit is naar voren gekomen dat ter ondersteuning van het volgende (in)formatieproces een stappenplan wordt opgesteld. In het najaar zijn, aan de hand van de vooraf gestelde doelstellingen, de verkiezingen geëvalueerd. Hieruit is gebleken dat de doelstellingen ruimschoots gehaald zijn en zowel bestuur als organisatie positief terugkijken op de verkiezingen.

De Omgevingswet komt eraan

De inwerkingtreding van de Omgevingswet was gepland in 2021. Vanwege recente ontwikkelingen rond het corona virus, wordt op dit moment bezien welk uitstel van de inwerkingtreding noodzakelijk is. Binnen het waterschap is in 2018 een GAP-analyse uitgevoerd naar de wijze waarop de opgaven en het gedachtegoed vanuit de Omgevingswet worden opgepakt. De afronding hiervan was begin 2019. In deze analyse zijn de verschillende sporen binnen het waterschap beoordeeld, zoals digitalisering en communicatiestrategie. In 2019 is een start gemaakt met het Waterbeheerprogramma; een instrument van de Omgevingswet. Vanuit de Unie is een handreiking projectbesluit ontwikkeld en eind 2019 opgeleverd. Het project Transitieondersteuning Omgevingswet Waterschappen (TROWA) heeft met en voor de waterschappen de handreiking waterschapsverordening gemaakt en eind 2019 afgerond. In het najaar 2019 is gestart met het project waterschapsverordening ter vervanging van de Keur-verordening. Bij het opstellen van de waterschapsverordening moet rekening gehouden worden met het digitaal ontsluiten via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en het vertalen naar toepasbare regels voor initiatiefnemers.

Oosterwold proeftuin voor de Omgevingswet

In Oosterwold worden grenzen verlegd, omdat in dit gebied al op een andere manier wordt (samen)gewerkt. Vanuit het nationale programma 'Aan de slag met de Omgevingswet' wordt ondersteuning geleverd aan dit project. Samen met de gemeente Almere is het proces van vergunningverlening in Oosterwold in 2019 doorontwikkeld binnen het gedachtegoed van de Omgevingswet.

Oosterwold, vergunningverlening rechtmatig en handhaving opgeschort

De verleende toestemmingen voor waterbergingen en lozingen vanuit IBA's in solitaire vijvers in Oosterwold zijn rechtmatig verleend. Het ingezette handhavingstraject voor niet functionerende IBA's is eind 2019 om verschillende redenen opgeschort. De provincie heeft onlangs aangegeven dat de gemeentelijk zorgplicht voor de inzameling van afvalwater ook op Oosterwold van toepassing is. De gemeente Almere zal de alternatieve invulling van de zorgplicht de komende periode uitwerken. Daarna zal het waterschap een Handhavings- en Vergunningverleningsstrategie voor Oosterwold worden opgesteld.

VTH werkt klantgericht, slimmer en efficiënter

De processen van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) zijn klantgericht, slimmer en efficiënter ingericht. Er worden verschillende instrumenten ingezet om initiatiefnemers te faciliteren. Voorbeelden zijn een frontoffice voor vragen over het vergunningenproces, nog meer uitleg en communicatie over vermindering van emissiebeperkingen in demobijeenkomsten, digitaal communiceren met de klant waar mogelijk, (eigen) webformulieren voor het aanvragen van activiteiten, het organiseren van inloopsprekuren voor initiatiefnemers van Oosterwold en leesbare en handzame vergunningen en toezichtsbrieven.

Kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer op orde

De kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer maken inzichtelijk welke kwaliteit inwoners, bedrijven, instellingen, overheden en opdrachtgevers mogen verwachten bij de uitvoering of invulling van de taken van het waterschap op het gebied van vergunningverlening, handhaving en toezicht. Naast eisen aan medewerkers worden er voorwaarden gesteld aan het proces om de kwaliteit van het werk te waarborgen. In 2019 zijn de indicatoren geformuleerd die betrekking hebben op de te bereiken VTH doelen en als aanvullend uitvoeringsbeleid vastgesteld. Met de Waterkracht waterschappen is een verbeterplan kwaliteitscriteria vergunningverlening opgesteld.

Omgevingsbewust samenwerken

De samenwerking met verschillende overheidsorganisaties waaronder provincie, gemeenten, omgevingsdiensten en andere waterbeheerders voor vergunningverlening, toezicht en handhaving

zijn goed onderhouden, met het oog op de Omgevingswet. Deze samenwerking is daar waar nodig verder vormgegeven, uitgewerkt en geïntensiveerd

Crisisorganisatie twee keer opgeschaald

De crisisorganisatie is in 2019 twee keer opgeschaald naar coördinatiefase 1. Het actiecentrum van de crisisorganisatie was in april actief bij de zuurstofloosheid in de Bisontocht bij Swifterbant en eind juli als gevolg van een brand in een appelopslag in Marknesse.

Gecoördineerde aanpak in 2019

Ook is de crisisorganisatie een aantal keren samen geweest voor een gecoördineerde aanpak. Dit betekent dat er problematiek ontstaat die urgent en ernstig is, maar waarbij opschaling van de crisisorganisatie niet nodig is. Wel is er dan behoefte om te overleggen op basis van de structuur van de crisisorganisatie. In 2019 heeft doorlopend overleg plaatsgevonden over de droogte en het watertekort, dit komt voort uit de langdurige droogtecalamiteit in 2018. Ook bij de slibcrisis in 2019 is een dergelijke aanpak toegepast.

Calamiteitszorg: Borgen van verandering

2019 richtte zich op het borgen van twee belangrijke wijzigingen die in 2018 zijn ingezet; het netcentrisch werken en de deelname aan het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland (PCWMN). Het netcentrisch werken realiseert snel een gezamenlijk beeld bij calamiteiten. Bij het oefenen met deze werkwijze lag in 2019 de focus op de samenwerking met de partners zoals Rijkswaterstaat, de veiligheidsregio en andere waterschappen. In 2019 zijn de rollen binnen de calamiteitenorganisaties, die door de zeven PCWMN-waterschappen gebruikt moeten worden verduidelijkt. Daarnaast biedt het PCWMN schaalvoordelen bij gezamenlijke trainings- en oefenactiviteiten. In 2019 hebben leden van de crisisorganisatie gebruik gemaakt van de verschillende opleidingen, trainingen en oefeningen. Ook was er aandacht voor het opleiden van de nieuwe bestuurders.

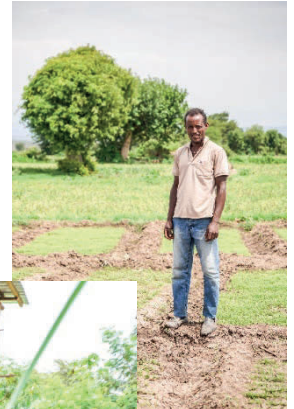
In 2019 lanceerden we de crisisapp voor leden van de crisisorganisatie. De app ondersteunt de crisisorganisatie bij onder andere de planvorming van de calamiteit en geeft inzicht in relevante contactgegevens. Zuiderzeeland was samen met het PCWMN dit jaar de organisator van de landelijke netwerkdag crisisbeheersing. De bijeenkomst werd goed bezocht, naast de crisis coördinatoren waren ook diverse beheerders aanwezig.

1.2.2 Omgeving en organisatie

Internationale Samenwerking

Onder de vlag van Dutch Water Authorities is in 2019 de internationale samenwerking met waterschappen en andere partijen verder versterkt. De samenwerking is met name gericht op vergunningverlening, rechtvaardige waterverdeling, droogtebestrijding, sanitatie, informatie management en plan implementatie. In de samenwerking heeft het waterschap bijgedragen aan de SDG doelstellingen in Ethiopië, Indonesië en Colombia. Wij hebben het overgrote deel van onze bijdrage geleverd via subsidies. Het waterschap heeft in 2019 één groot subsidieproject afgesloten (Water Governance Implementation Program). Dit was een vierjarig project van het NWB fonds waarin een Partnerorganisatie is geholpen bij de ontwikkeling van de Water Governance in het AWASH gebied in Ethiopië. Daarnaast zijn een viertal young expertposities afgerond in Ethiopië en Indonesië. Het merendeel van deze young experts heeft een goede baan in de water sector gevonden.

In 2019 heeft Waterschap Zuiderzeeland (penvoerder) subsidie voor het Blue Deal Awash Partnership Program verkregen. Dit geeft ons zicht om tenminste vier jaar, maar mogelijk tot 2030 externe financiering te ontvangen voor onze activiteiten in het Awash stroomgebied te Ethiopië. De procedures rondom administratie en verantwoording in de Blue Deal zijn gedurende de start van het project verder uitgewerkt. Het is daardoor in 2019 duidelijk geworden dat wij onze projectbeheersing verder moeten investeren om goed in te spelen op de administratieve eisen vanuit de ministeries en daarbij in control te blijven. Daarnaast hebben we het afgelopen jaar definitief financiering veilig gesteld voor het Fonds Duurzaam Water project 'Water Pricing in the Awash Awash'. Door deze projecten zijn veel nieuwe (onervaren) medewerkers bij het buitenlandwerk betrokken geraakt. Deze medewerkers willen we trainen op veiligheid. In twee missies is in 2019 kennis uitgewisseld onder de Water Friendship Link (WFL) met Lampung Salatan (Indonesië), met als doel "Safely Managed Sanitation". Een 3e missie is voorbereid en in januari 2020 uitgevoerd. Ook is gestart met een tussentijdse evaluatie van de WFL (5 jaar). Deze zal in de eerste helft van 2020 worden afgerond.

Op weg naar een communicatief bewust en vaardig waterschap

Ook in 2019 was de in 2017 vastgestelde communicatiestrategie het kader voor alle communicatie van Zuiderzeeland. De focus lag op het verder ontwikkelen van de communicatieve organisatie en het communicatief bestuur. Een alerte, communicatief- en omgevingsbewuste organisatie versterkt direct en indirect (zoals via media-aandacht) de verbinding met onze inwoners. Hierbij is onder andere ingezet op projectcommunicatie, trainingen helder schrijven voor de organisatie, verder inbedden van calamiteitencommunicatie in de organisatie, professionalisering woordvoering en professionalisering van online monitoring.

In perioden van storm, droogte, hevige neerslag is communicatie stevig ingezet om het waterbewustzijn bij inwoners en bedrijven in stedelijk en landelijk gebied te vergroten. Hierbij hebben we ons gericht op wat het probleem is, welke rol het waterschap heeft en wat inwoners en bedrijven kunnen doen om bij te dragen aan de oplossing. Ook de vele waterlessen op scholen, leerstages en exposities (educatie) hebben bijgedragen aan het vergroten van waterbewustzijn.

In het voorjaar vonden de waterschapsverkiezingen plaats, waarbij voor communicatie een belangrijke rol was weggelegd. De communicatiecampagne richtte zich op bewustwording bij de inwoners dat zij invloed kunnen uitoefenen via het democratisch gekozen bestuur. Doordat het waterschap een steeds belangrijkere positie in de maatschappij inneemt, zien we een sterke toename van persvragen. Inspelen op maatschappelijke thema's en de juiste communicatie daarbij stond en staat centraal. Denk aan de onderwerpen PFAS, PAS, belastingtarieven, klimaat, duurzaamheid en waterveiligheid.

1.2.3 Water en Ruimte

Watervisie en Waterbeheerprogramma

De planperiode van het huidige Waterbeheerplan loopt van 2016 tot en met 2021. Met de komst van de nieuwe Omgevingswet, zijn de waterschappen verplicht om een Waterbeheerprogramma op te stellen. Net als het huidige Waterbeheerplan, beschrijft het Waterbeheerprogramma wat het waterschap doet om invulling te geven aan haar taken en ambities in de planperiode van 6 jaar. Ter voorbereiding van het nieuwe Waterbeheerprogramma, is in 2019 gewerkt aan een integrale en ruimtelijke Watervisie. De Watervisie wordt in 2020 afgerond.

Gezamenlijk werken aan Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert, de urgentie neemt toe om de leefomgeving anders in te richten om schadelijke gevolgen van klimaatverandering te beperken. Het waterschap werkt aan klimaatadaptatie samen met de gemeenten Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk en Zeewolde, GGD Flevoland en Rijkswaterstaat Midden Nederland in het KAF (Samenwerkingsverband Klimaatadaptatie Flevoland). Het afgelopen jaar heeft het KAF zich ontwikkeld tot een gewaardeerd netwerk waarin gezamenlijk gewerkt wordt aan kennisontwikkeling en bewustwording, om vervolgens in beleid en uitvoering te kunnen werken aan het beperken van de gevolgen van klimaatverandering. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (2017) is afgesproken dat heel Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht.

Klimaatstresstesten

In 2019 zijn alle stresstesten afgerond, waarmee de lokale en regionale kwetsbaarheden voor klimaatveranderingen in beeld zijn gebracht. Binnen het KAF is het concept van de 'stresstest-in-1-dag' ontwikkeld. Deze hebben we uitgevoerd samen met de gemeenten waar nog geen stresstest was gedaan. Samen met een gemeente is naar aanleiding van de stresstest-in-1-dag nog een verdiepende stresstest uitgevoerd, waarbij we met elkaar gekeken hebben naar de effecten van klimaatverandering op twee nieuwe ruimtelijke plannen. Op basis van de resultaten is met elkaar besproken op welke wijze je het ontwerp van het plan kan aanpassen zodanig dat het plan klimaatbestendig is. Ook hebben we de stresstesten in 1 dag uitgevoerd voor landelijk gebied met een focus op natuur en de agrarische functies in het landelijke gebied.

Bewustwording

Zowel binnen de eigen organisaties als daarbuiten, wordt gewerkt aan bewustwording. Zo heeft er een groendag voor hoveniers en grond- en zandleveranciers plaatsgevonden. Als vervolg op de stresstesten is gestart met de organisatie van masterclasses voor iedereen die bezig is met ruimtelijke plannen en de inrichting van de openbare ruimte in Flevoland. Dit vormt een opmaat naar het opstellen van een handreiking voor klimaatadaptief ontwikkelen van nieuwbouw en uitvoeren van groot onderhoud. De masterclasses vinden plaats in het voorjaar van 2020.

Betrokken bij ruimtelijke initiatieven

De doorgaande economische groei leidt tot een forse toename van het aantal ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betreft zowel kleine ruimtelijke plannen (zoals uitbreidingen op boerenerven) als grote gebiedsontwikkelingen (gebiedsontwikkelingen zoals Almere Oosterwold, Almere Duin, luchthaven Lelystad, Nieuwe Natuur Schokland, Nationaal Park Nieuw Land en Oostvaardersoever). Bij dergelijke grote gebiedsontwikkelingen streeft het waterschap ernaar om reeds in het voortraject te adviseren over hoe de onderwerpen waterveiligheid, waterkwaliteit en/of watersysteem meegenomen kunnen worden in de gebiedsontwikkeling, om zo de waterbelangen te borgen en zo mogelijk met die van anderen te verbinden. Het waterschap heeft zich hierin inmiddels een duidelijke positie verworven.

Vanwege het toenemende aantal ruimtelijke ontwikkelingen en de beschikbare capaciteit binnen het waterschap maken we bewust keuzes over onze inzet. Bij deze afweging wordt onder andere gekeken naar de mogelijke impact op het totale waterbeheer en de kansen om een initiatief van derden te verbinden met een eigen opgave.

Aandacht voor de stad

Het beheer en onderhoud in stedelijk gebied wordt op dit moment uitgevoerd op basis van de maatwerkovereenkomsten stedelijk water die in 2010 met gemeenten zijn afgesloten. Op basis van een kwalitatieve evaluatie van de maatwerkovereenkomsten en de doelen vanuit het bestuursprogramma, is in 2018 een bestuurlijke discussie gestart over de rol en taakopvatting bij ontwikkelingen, het beheer en onderhoud in het stedelijk gebied en de betrokkenheid van stakeholders daarbij. Dit heeft geleid tot de Agenda Stedelijk Water. Begin 2019 heeft de AV ingestemd met de impulsmaatregelen die hierin zijn benoemd, zoals het meer omgevingsbewust uitvoeren van onze beheertaken in stedelijk gebied.

Burgerwetenschap

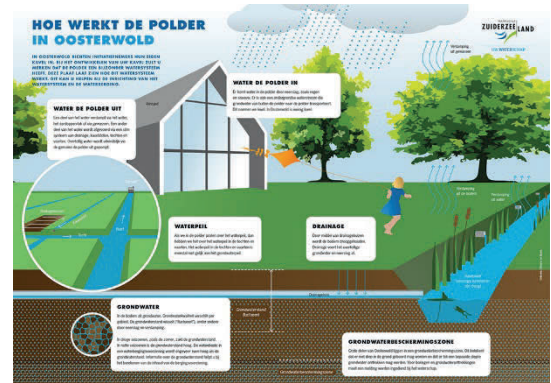
Als onderdeel van het Waterplan Almere, heeft in de zomer van 2019 het project Almere meet Water plaatsgevonden. Het is een samenwerkingsproject tussen de inwoners van Almere, Gemeente Almere

(initiatiefnemer), Waterschap Zuiderzeeland, kennisinstutten Deltares en Wageningen Environmental Research (WEnR), kunstenaar Pavèl van Houten, Almere Stad & Natuur en Waterburgemeester Almere. Inwoners van de gemeente Almere konden onderzoek doen naar water op straat, waterkwaliteit en waterbeleving. Circa 200 deelnemers hebben meer dan 800 metingen uitgevoerd.

Goed op weg naar meer duidelijkheid over de gebiedsontwikkeling Oosterwold

In 2019 concludeerden de gemeente Almere, de provincie Flevoland en het waterschap dat de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater van toepassing is op Oosterwold. Het verlenen van een ontheffing voor deze zorgplicht door de provincie bleek niet mogelijk. Daarom is afgesproken dat de gemeente Almere in samenwerking met het waterschap en de provincie een voorstel uitwerkt hoe invulling kan worden gegeven aan de (alternatieve) zorgplicht. Dit geldt voor het gebied in fase 1 Oosterwold waar op dit moment al volop woningen worden gebouwd.

In een ander deelgebied van fase 1 Oosterwold wordt nog niet gebouwd. In dit gebied wordt in de toekomst riolering aangelegd. Het decentraal zuiveren van het afvalwater wordt de komende periode uitgewerkt. Het centraal zuiveren van het afvalwater op een afvalwaterzuiveringsinstallatie is hierbij een terugvaloptie. De gemeente Almere werkt de benodigde stappen voor het rioleren en decentraal zuiveren de komende periode samen met het waterschap en de provincie verder uit.

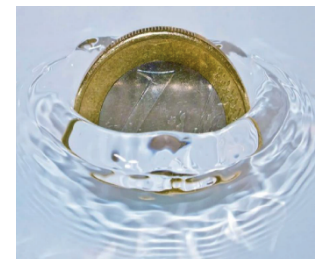
De gebiedsorganisatie Oosterwold en het waterschap hebben in 2019 gewerkt aan afspraken om te komen tot een evenwichtigere verdeling van kosten. Dit heeft er toe geleid dat een aanzienlijk deel van de kosten die het waterschap in 2019 heeft gemaakt zijn vergoed uit de exploitatiebegroting van Oosterwold. In de toekomst wordt getoetst of onderzoeks- en projectkosten, die door partners worden gemaakt, gedekt kunnen worden uit de exploitatiebegroting Oosterwold.

1.2.4 Bedrijfsvoering

Financieel toekomstbestendig

Het waterschap heeft een solide financiële positie en streeft er naar om deze ook op lange termijn te behouden. Historisch gezien is de tariefstijging in de afgelopen jaren beperkt geweest in vergelijking met andere waterschappen.

De reservepositie en de schuldpositie spelen een belangrijke rol bij een goede financiële situatie. De reserveomvang is in 2019 per saldo toegenomen door een positief jaarresultaat. De schuldpositie van Zuiderzeeland behoort tot de laagste van de waterschappen in Nederland en is in 2019 stabiel gebleven. We doen er alles aan om te zorgen dat dit ook in de toekomst zo blijft. Tegelijkertijd worden de uitdagingen om de goede financiële situatie ook in de toekomst te behouden groter. Enerzijds door de toekomstige investeringsopgaven van het waterschap. En anderzijds vraagt de toenemende complexiteit van projecten steeds meer van de organisatie op het gebied van financieel beheer en interne beheersing.

Bij GBLT is extra aandacht geweest voor nauwkeurige inschattingen en tijdige aanslagoplegging en inning. In de toekomst zal dit bijdragen aan het verbeteren van voorspellingen en het verkleinen van afwijkingen op de belastinginkomsten. In 2019 heeft dit opnieuw geleid tot een laag saldo aan belastingdebiteuren. De Waarderingskamer heeft in 2019 een audit uitgevoerd bij GBLT met als doel de uitvoering van de Wet WOZ te controleren en te beoordelen. De audit heeft geleid tot een zeer positief eindoordeel.

Informatiestrategie 2017-2020: focus op omgevingswet en verbinden van informatie met andere overheidsorganisaties

Informatie en automatisering is voor het werk van een waterschap steeds belangrijker en die vraagt richting de toekomst dat we volop in transitie zijn informatie digitaal, slimmer, sneller, veilig en toegankelijker te hebben. De zorg voor ons 'digitale waterschap' wordt net zo belangrijk als het 'fysieke waterschap'. Onze huidige informatiestrategie met het thema "Focus naar buiten" loopt tot en met 2020. Het waterschap zet in om digitaal beschikbaar te zijn en informatie beschikbaar te stellen aan de omgeving.

In 2019 is verder gewerkt is aan het breder inzetten van de digitale omgeving voor ondersteuning van bijvoorbeeld teams en projecten. Daarnaast is gestart aan de verbetering van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven, o.a. door voorbereiding van een nieuw beheersysteem voor de website en de diverse communicatiekanalen. Belangrijk is dat het waterschap is aangesloten op de gegevensaansluitingen in de overheidsketen, met als prioriteit de aansluiting op het digitaal stelsel omgevingswet. Deze gegevensaansluiting heeft in 2019 vertraging opgelopen. Enerzijds is dit het gevolg van het langere doorwerking van de interne digitaliseringsfase, anderzijds door het nog niet gereed zijn van landelijke voorzieningen.

Samenwerking met Waterschap Drents Overijsselse Delta wordt niet geïntensiveerd

Sinds 2017 werken we met Waterschap Drents Overijsselse Delta samen en hebben we ons serverpark in Zwolle neergezet, waarna we vanaf 2018 een uitbreiding met werkplekbeheer zijn gestart. In 2019 hebben we intensief verkend om deze bestaande samenwerking uit te breiden met informatiemanagement en informatiebeheer. Uit deze intensieve verkenning is naar voren gekomen dat beide organisaties op dit moment niet gebaat zijn bij een verdergaande samenwerking. Eerst moeten beide organisaties intern de noodzakelijke verbeterlagen in het I&A-domein doorvoeren om een volgende samenwerkingstap vruchtbaar te laten zijn.

Informatieveiligheid en privacy vragen continu om alertheid

In 2019 is landelijk de Baseline Informatieveiligheid voor de Overheid (BIO) definitief vastgesteld en is Zuiderzeeland gestart met de inrichting en borging ervan. Met het Bestuursakkoord Water is daar een toevoeging op gekomen met specifieke veiligheidsnormen voor de procesautomatisering. Deze nieuwe normen worden in 2020 meegenomen in onze activiteiten. De Rekenkamercommissie is in 2019 gestart met een onderzoek naar informatieveiligheid. De resultaten van dit onderzoek zijn eind 2019 bekend geworden. Op basis van de toenemende externe digitale dreigingen zullen we een security- en privacyplan ontwikkelen om de betrouwbaarheid van onze informatievoorziening blijvend te garanderen, waarbij de bewustwording van de medewerkers over de risico's van informatieveiligheid en privacyregels naar een hoger niveau moet.

Het waterschap heeft verdere stappen ondernomen met betrekking tot de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), dit in nauwe samenwerking met Informatieveiligheid. De capaciteit voor privacy is uitgebreid met een tijdelijke privacy adviseur, waarbij er regelmatig overleg is met de verantwoordelijken binnen de ambtelijke organisatie. Verder is stevig ingezet om verschillende werkprocessen in lijn met de privacywetgeving aan te passen en verhogen van bewustzijn binnen de organisatie. Om aan onze verantwoordingsplicht te voldoen is een digitaal control dashboard ingericht en een start gemaakt met risicoanalyses op verwerkingen.

Verdere ontwikkeling inkoop

De inkooporganisatie heeft in 2019 meer ingezet op dialoog met de markt. Er zijn uitgebreidere marktonderzoeken en marktconsultaties georganiseerd in de voorbereiding van aanbestedingen. Hierin is samenwerking gezocht met diverse branche organisaties. Ook is er een aanbestedingskalender gepubliceerd om transparant te zijn naar zowel ondernemers in de regio als daarbuiten. Het doel hiervan is vraag en aanbod beter af te stemmen en constructieve samenwerkingen tot stand te laten komen.

In samenwerking met Waterschap Drents Overijsselse Delta zijn mooie stappen gezet met betrekking tot de inrichting van contractbeheer en contractmanagement. Daarnaast is een verdere professionaliseringsslag gemaakt in de ontwikkeling van de inkoopfunctie op onder andere het gebied van digitalisering en maatschappelijk verantwoord inkopen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de ambities van de organisatie.

Personeel en Organisatie

Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA)

Per 1 januari 2020 is de WNRA van kracht. Hiermee hebben ambtenaren dezelfde arbeidsrelatie als werknemers in het bedrijfsleven. Voor deze overgang zijn in 2019 voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd. Hierdoor ontvangen medewerkers begin 2020 een arbeidsovereenkomst.

CAO

De WNRA maakt het noodzakelijk dat er per 1 januari 2019 de Vereniging werken voor waterschappen (Vvwv) is opgericht. De vereniging neemt de werkgeverstaken over van de Unie van Waterschappen.

De cao is in het najaar van 2019 tot stand gekomen. De belangrijkste punten in de cao zijn:

- De voormalige Sectorale arbeidsvoorwaardenregelingen waterschapspersoneel (SAW) zijn omgezet naar cao zo dat het aansluit bij het civiel arbeidsrecht;
- Een gezamenlijke agenda voor de drie thema's 'loopbaanbestendig', 'levenslang ontwikkelen' en 'waarden van werk';
- Salarisafspraken waarmee wij in de pas lopen met onze medeoverheden;
- Landelijke geschillencommissie over de toepassing van de cao;

Ontwikkeling medewerkers

De visie van Zuiderzeeland op leren en ontwikkelen is dat blijvend leren cruciaal is om goed te anticiperen en te reageren op huidige en toekomstige ontwikkelingen. In 2019 is er weer een groot beroep gedaan op het Persoonsgebonden Basis Budget (PBB) vanuit de cao, waarmee medewerkers zelf de regie en verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun ontwikkeling.

Arbeidsmarkt

Binnen Waterkracht is het tweede traineeship afgerond. Dit heeft voor een aantal trainees een baan opgeleverd binnen één van de waterschappen. In 2020 start een nieuw traineeship.

Binnen Zuiderzeeland zijn tot op heden 8 medewerkers aangenomen die vallen onder de doelgroep van de Participatiewet.

Vanwege de krappe arbeidsmarkt zijn we binnen Flevoland samenwerking aangegaan met de gemeente Dronten, Urk en Noordoostpolder voor de inzet van een gezamenlijke recruiter. Deze wordt ingezet voor het vervullen van de moeilijk vervulbare functies.

Verzuim

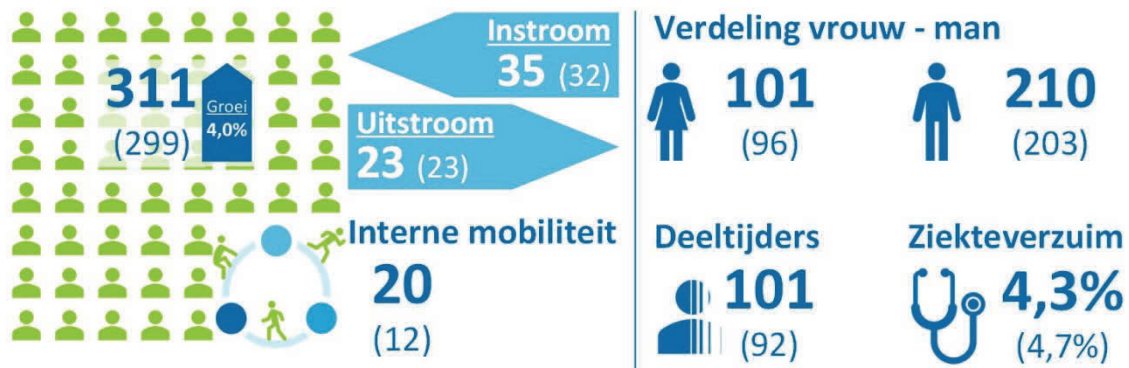
Het ziekteverzuimpercentage laat de afgelopen periode een daling zien en komt onder de vastgestelde norm van 4,5% uit. Dit komt met name door dat het langdurig ziekteverzuim (langer dan 1 jaar) is afgenomen. Daarnaast heeft de samenwerking met onze arbodienst en de inzet van ons vitaliteitsprogramma hier ook aan bijgedragen.

De toename van het aantal 65+'ers is een landelijk verschijnsel binnen de sector Waterschappen als gevolg van maatregelen van het Rijk, waardoor medewerkers langer moeten doorwerken, voordat ze de AOW-gerechtigde leeftijd bereiken. Dit is ook terug te zien in de leeftijdsopbouw van het waterschap.

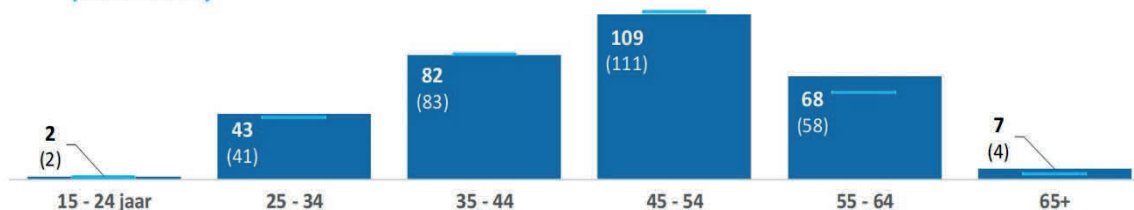
Personeelscijfers over 2019 (t.o.v. 2018)

Medewerkers in dienst

Leeftijdsopbouw

(t.o.v. 2018)

Personeel in cijfers

Overzicht van de in het boekjaar afgeronde maatregelen

Het waterschap heeft in 2019 de volgende voorgenomen maatregelen afgerond:

- Het waterschap gaat in de periode tot 2019 zijn vergunningverleningsproces op een makkelijke manier toegankelijk maken voor inwoners en bedrijven.
- Het waterschap geeft, uiterlijk in 2019, vorm aan en neemt deel aan participatieve beleids- en plantrajecten.
- Het waterschap past het Afwegingskader initiatieven derden toe en zal dit in 2019 evalueren.
- Het waterschap heeft, uiterlijk in 2019, een visie over water in het stedelijk gebied ontwikkeld over hoe het waterschap omgaat met zijn omgeving bij opgaven in het stedelijk gebied.

1.3. Wat heeft het gekost?

Overzicht programma Algemeen (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Functionele overheid	8,8	7,8	8,1	7,1
Omgeving en organisatie	1,8	1,8	1,8	1,3
Water en ruimte	1,3	1,2	1,0	1,3
Bedrijfsvoering	14,0	14,3	14,0	14,7
Totaal programmalasten	25,8	25,1	24,9	24,4

De realisatie van de lasten van het programma Algemeen wijkt € 0,2 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. Hier is niet één oorzaak van dit verschil aan te wijzen. Het is een optelling van veel kleine verschillen, die elkaar ook nog vaak compenseren. Opvallende zaken zijn de extra pensioenlasten voor de (voormalig) dagelijks bestuursleden als gevolg van de lage rente, hoge inhuur door ziektevervangning en hier tegenover niet begrote opbrengsten vanuit leges en subsidies.

2. Programma Waterveiligheid

2.1. Wat hebben we bereikt?

Veel tijd en middelen gaan uit naar het beheer en onderhoud van de dijken. Dit jaarlijks terugkerend werk is ook dit jaar volgens plan uitgevoerd. We zijn als keringbeheerder in control en dat is bevestigd door onze toezichthouder ILT met hun rapportage over de zorgplicht. Dat houdt niet in dat de dijken allemaal voldoen aan de (nieuwe) norm. We zijn de komende jaren bezig met beoordelen om een totaal beeld te vormen over hoe onze dijken presteren. We weten nu al dat sommige dijken niet aan de (nieuwe)norm voldoen. Daarom werken we hard aan dijkversterkingen zoals bij de IJsselmeerdijk en Drontermeerdijk. Ook blijven we actief meewerken aan projecten van derden waarbij dijken door externe ontwikkelingen op de schop gaan. Zo komen we gezamenlijk tot een oplossing die goed is voor de gebiedsontwikkeling en goed is voor de waterveiligheid.

2.2. Wat hebben we gedaan?

2.2.1. Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren

Zuiderzeelandse versterkingsopgave wordt kleiner

In 2019 is een quick-scan uitgevoerd. Daaruit is gebleken dat onze versterkingsopgave kleiner is geworden. We verwachten, ondanks deze bijstelling, nog wel een aantal versterkingsprojecten te moeten uitvoeren. Hoe groot de opgave is zal moeten blijken uit de feitelijke beoordeling.

Voor een beheerste, doelmatige en sobere uitvoering van de opgave is van belang dat we de risico's beheersen. Ook willen we een continue HWBP-programma plannen (een 'trein van projecten'). We investeren in de opbouw van projectkennis en ervaring, zodat waterschapsmedewerkers gesteld staan voor deze projecten. Daarnaast hebben we het project IJsselmeerdijk in twee delen geknipt, waarmee twee projecten ontstaan die na elkaar uitgevoerd worden.

Het HWBP-programma geeft ook een impuls aan beleid en organisatie. Waar nodig wordt beleid aangepast of ontwikkeld en geïnvesteerd in systemen en processen. Voorbeelden daarvan zijn het ontwikkelen van management informatie, extra bodemonderzoek en een integraal onderzoek naar niet gesprongen explosieven. In 2019 is hier mee gestart, de concrete resultaten hiervan worden in 2020 verwacht.

Drontermeerdijk in uitvoering

De Drontermeerdijk als onderdeel van het project IJsseldelta Zuid is in uitvoering. In het voorjaar van 2019 heeft het waterschap de laatste hand gelegd aan de uitwerking van de plannen voor de versterking van de Drontermeerdijk. De planning is gehaald door parallel te werken aan het Projectplan Waterwet, bestuurlijke besluitvorming en de contractering van de aannemer. In september heeft de minister goedkeuring verleend aan het waterschap om tot uitvoering van het project over te gaan. Het Rijk en het waterschap hebben hiervoor een realisatieovereenkomst getekend. Gedeputeerde Staten van de provincie Flevoland hebben ingestemd met het Projectplan Waterwet. Een belangrijk vermeldenswaardig resultaat is het feit dat we voldoen aan de stikstofregelgeving, waardoor de realisatie van het project doorgang kan vinden. De aanbesteding heeft geleid tot gunning aan de opdrachtnemer Boskalis in september 2019. In 2019 zijn hiermee veel complexe onderwerpen opgepakt. We beheersen het project goed, ondanks deze complexiteit.

De opdrachtnemer heeft het uitvoeringswerk voorbereid. Boskalis is in december 2019 gestart met de aanleg van een tijdelijke weg aan de binnenzijde van de dijk, zodat de N306 tijdens de dijkversterking beschikbaar blijft. Ook wordt op kleine schaal in nieuwe natuur en recreatiemogelijkheden voorzien. Door zand en klei zoveel mogelijk lokaal te verkrijgen, materiaal te hergebruiken en schoon materieel in te zetten, minimaliseren we de CO₂-uitstoot en andere impact op het milieu. Omwonenden en andere partijen worden betrokken via inloopavonden, website en periodieke nieuwsbrief.

De oplevering van het werk is voorzien in januari 2022. De kosten van de dijkversterking worden door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) betaald.

OVERZICHT VAN UITGEVOERDE WERKZAAMHEDEN 2019

IJsselmeerdijk gestart

De dijk vanaf de Ketelbrug tot aan de Knardijk, het dijktraject 8-3, beschermt de laaggelegen Flevopolder tegen het IJsselmeer. De kering is door het IJsselmeer de meest belaste waterkering van het waterschap. De dijk voldoet niet aan de nieuwe veiligheidsnorm. De benodigde versterking van het dijktraject 8-3 is opgenomen op de programmering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Het traject bestaat uit twee onderscheiden delen: de IJsselmeerdijk (ca. 17,4km) en de Oostvaardersdijk (ca. 5,4km). We voeren beide delen na elkaar uit in twee aparte projecten. Dit past bij de totale programmering van het waterschap en houdt de projecten beheersbaar. De IJsselmeerdijk is een grasdijk met steenbekleding en ligt overwegend in landelijk gebied. In 2019 is gestart met werkzaamheden zoals een eerste omgevingsscan, de duurzaamheidsambitie, een onderzoek naar haalbare innovaties en een detaillering van de veiligheidsanalyse. Het product van deze startfase is een plan van aanpak voor de verkenning, ter onderbouwing van de subsidieaanvraag. Het plan van aanpak zal medio 2020 gereed zijn.

Duinen en Dijken

In de gebiedsontwikkeling Almere Duin wordt een gebiedsontwikkeling gecombineerd met dijkreconstructie. In 2019 is de verkenningsfase gestart voor een dijkreconstructie waarbij overeenstemming is over het eindbeeld, namelijk een zandige inrichting. De samenwerking met onder andere gemeente Almere en de overeenstemming over de zandige inrichting is bekrachtigd in een akkoord. Voor ons is dit een nieuwe manier van kijken naar een kering. Om ons belang van waterveiligheid te borgen zijn stappen gezet in het maken van een beheerplan. Ook zijn innovatieve mogelijkheden verkend voor het monitoren van de dijk met glasvezel.

Oostvaardersoevers: we zijn in verbinding

Het Rijk en de provincie Flevoland hebben het initiatief genomen voor de ontwikkeling van Oostvaardersoevers, de verbinding tussen het Markermeer en de Oostvaardersplassen en de Lepelaarsplassen. De verbinding tussen deze drie natuurgebieden zorgt voor een toekomstbestendig ecosysteem. De minister heeft in november 2019 de beslissing genomen de verkenningsfase te starten. Het waterschap is vanuit zijn rol als waterbeheerder betrokken bij het project. Het waterschap borgt de waterveiligheid van Zuidelijk Flevoland (Oostvaardersdijk), het kwantitatief waterbeheer (waaronder gemaal Blocq van Kuffeler) en de waterkwaliteit. In 2019 hebben we, vanuit ons belang als waterbeheerder, een samenwerkingsovereenkomst afgesloten.

Subsidieaanvraag MSNF klaar op de plank

De eerdere uitspraak van de Raad van State (RvS) over de PAS heeft ook gevolgen voor de ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF), tegenwoordig ook wel 'Port of Urk' genoemd. Het huidige provinciale Inpassingsplan is vernietigd door de RvS. De provincie stelt een nieuw inpassingsplan op om de havenontwikkeling toch mogelijk te maken. Ondanks deze vertraging is het waterschap doorgegaan met de subsidieaanvraag en hebben we in samenwerking met provincie en Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) een uitwisselingsbijdrage vastgesteld. In een gezamenlijk proces is stapsgewijs toegewerkt naar een voorkeursalternatief, waarop de HWBP-bijdrage is gebaseerd. Zodra het inpassingsplan onherroepelijk is vastgesteld dienen we de subsidieaanvraag formeel in.

Knardijk: de groene gastvrije loper

In 2019 is samen met provincie en gemeente Zeewolde en Lelystad het maatschappelijk proces georganiseerd. We faciliteren de ontwikkeling van nieuwe initiatieven op de Knardijk. Tijdens werksessies met omwonenden, pachters en maatschappelijke-/natuurorganisaties is het concept 'groene gastvrije loper' ontwikkeld. Dit wordt als kansrijk gezien. Het moet zorgen voor een recreatieve verbinding tussen de polder en het Nationaal Park Nieuwland. Ook heeft het dialoog tussen pachters, natuurorganisaties en waterschap vorm gekregen. We zoeken met elkaar naar de mogelijkheden van agrarisch beheer die leiden tot meer biodiversiteit.

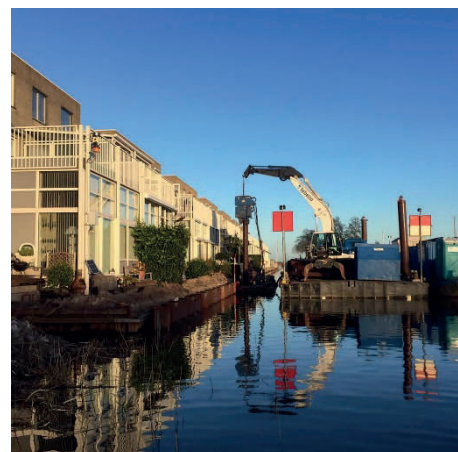

Fietspad- en inspectiepad op Zwartemeerdijk

Gemeente Noordoostpolder onderzoekt de mogelijkheden naar een fiets- en inspectiepad op de Zwartemeerdijk binnen de afgesproken (financiële) kaders. We wachten de plannen af en houden het eerder vastgestelde krediet beschikbaar.

Buitendijkse gebieden: we zijn trots

Eind 2014 is gestart met de verbeteropgave voor de buitendijkse gebieden. In 2019 is dit project afgerond. Alle buitendijkse gebieden waarover waterschap Zuiderzeeland zorgplicht voert, voldoen aan de waterveiligheidsnorm. We ervaren de uitvoeringsprojecten als een succes. De omgeving (bewoners, medeoverheden, bedrijven) is tevreden over de wijze waarop wij de projecten uitvoerden. Om dit te bereiken is vooraf goed nagedacht over welke vorm meest passend is voor dat moment en doelgroep. U kunt daarbij denken aan plenaire bijeenkomsten, 1 op 1 gesprekken, relatie opbouw met sleutelfiguren en aanwezigheid van onze bestuurders bij informatieavonden. Daarnaast zijn we ruim binnen het beschikbare gestelde krediet gebleven.

Havenkwartier Zeewolde: waterveiligheid in nieuwe situatie geborgd

Gemeente Zeewolde heeft in 2019 het Havenkwartier ontwikkeld. De primaire kering is omgelegd, waarmee een nieuw buitendijks gebied is ontstaan. Dit buitendijkse gebied wordt beschermd door een regionale kering. In 2019 is de schutsluis (in de primaire kering) en de keersluis (in de regionale kering) opgeleverd. Hiermee is een extra vaarverbinding aangelegd tussen de polder en het randmeer. De opening vond afgelopen zomer plaats. Het waterschap is bij dit project betrokken als vergunningverlener en beheerder van de primaire kering. We hebben in 2019 de ontwerpen voor de nieuwe keringen inclusief constructies beoordeeld. In de volgende beoordelingsronde voldoen deze keringen. We hebben toezicht gehouden op de realisatie van de kering. In 2020 vindt grondoverdracht plaats en wordt de legger en het peilbesluit aangepast.

Keurwijziging waterveiligheid vastgesteld

Het waterschap heeft de keur in 2019 op een viertal punten aangepast. We hebben het Overijsselse deel van voormalige primaire kering achter de Kadoelersluis aangewezen als overige kering. Daarnaast is, vooruitlopend op de vaststelling van de legger, de ligging van de regionale kering in Lemmer opgenomen in de Keur. Ook zijn de buitendijkse gebieden waar de zorgplicht van het waterschap is komen te vervallen (Eemhof en 14 overige, niet prioritaire gebieden), uit de keur verwijderd. Tot slot heeft het waterschap de nieuwe status van de Knardijk geborgd door deze aan te wijzen als overige waterkering. Voor de Knardijk is ook een beleidsregel vastgesteld en een legger gemaakt.

Kade Lemmer-Zuid voldoet met één aandachtspunt

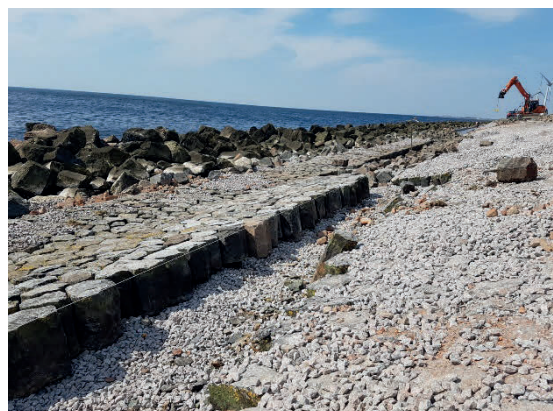
De provincie Friesland heeft een binnendijkse kade in de wijk Lemmer-Zuid aangewezen als regionale kering. Het waterschap heeft deze kade getoetst. De kering voldoet met 1 aandachtspunt. Het aandachtspunt betreft de grasbekleding onder de aanwezige fiets- en voetgangersbrug. Deze kan hier niet met normale werkzaamheden erosiebestendig gemaakt worden. Het waterschap wil dit oplossen door de grasmat onder de brug te vervangen door een harde bekleding. Over deze oplossing gaan wij eerst in gesprek met de gemeente De Fryske Marren, omdat zij de brug mogelijk wil verwijderen.

Onderzoek naar status kades loopt

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland liggen een aantal kades die wateroverlast in het achterliggende gebied voorkomen. In de huidige situatie zijn de instandhouding en het beheer van de kades echter niet geborgd. In 2019 is voor drie kades gestart met het in beeld brengen van de gevolgen (financieel, juridisch en beheersmatig) als het waterschap deze als waterstaatswerk (overige waterkering) aanwijst. Omdat er weinig informatie bekend is over de huidige toestand / het kerend vermogen van de kades, kost deze inventarisatie meer tijd dan aanvankelijk gedacht.

Stenen maken de dijk

Al het geplande onderhoud is uitgevoerd met als sprekende voorbeelden het aanvullen van stortsteen en het herzetten van de steenbekleding. Het aanvullen van stortsteen is vanwege hoge kosten in 2018 uitgesteld. In 2019 is dit samen met het geplande werk van 2019 alsnog uitgevoerd. Daarnaast is het herzetten van de steenbekleding op de Zuidermeerdijk uitgevoerd. Door de lage waterstanden was het gunstig om hier meer m2 stenen te herzetten dan gepland. Door deze verschuiving aan m2 is aan de Westermeerdijk geen herzetwerk uitgevoerd. Dit werk is niet afhankelijk van lage waterstanden en wordt in 2020 alsnog uitgevoerd.

Bestrijding exoten en muizen uitdagend

Het bestrijden van exoten zoals Japanse Duizendknoop blijft een uitdaging. Verschillende bestrijdingsmethoden zijn ingezet om te zien wat het effect is. Het elektrocuteren blijkt een effectief middel om de plant schade toe te brengen. Het effect op langere termijn moet nog blijken.

Ook vormt de hoge muizendruk op de dijken een vraagstuk. Er treedt door vraat en graverij zichtbare schade op van het gras waardoor de grasmat in sommige gevallen niet meer voldoet. In 2020 wordt hiervoor een proef uitgevoerd. De bodem wordt belucht. De verwachting is dat dit een positief effect heeft op het herstel van de grasmat en de muizen raken verstoord.

Goede score op zorgplicht

Het waterschap heeft een zorgplicht voor de primaire waterkeringen. De zorgplicht houdt in dat het waterschap de wettelijke taak heeft om de primaire waterkeringen aan de veiligheidseisen te laten voldoen én voor het preventieve beheer en onderhoud te zorgen.

De toezichthouder Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) heeft een inspectie uitgevoerd naar de zorgplicht van ons waterschap. Zij heeft in 2019 geconcludeerd dat Waterschap Zuiderzeeland voor de inrichting en de uitvoering van de zorgplicht, nagenoeg in control is. Voor geen enkele activiteit zijn tekortkomingen geconstateerd. Met dit resultaat scoren we hoog ten opzichte van de andere waterschappen.

De ILT heeft wel een aantal aandachtspunten geconstateerd. Deze hebben hoofdzakelijk betrekking op de wijze waarop het waterschap de zorgplicht heeft ingericht. Het waterschap rapporteert bijvoorbeeld nog niet integraal en publiekelijk over de zorgplicht. Onlangs hebben we hiervoor de Algemene Vergadering de eerste (periodieke) waterveiligheidsrapportage aangeboden. Uit deze rapportage blijkt dat het waterveiligheidsproces in control is. Ook hebben we in 2019 ons inspectieplan geactualiseerd.

Overzicht van de in het boekjaar afgeronde maatregelen

Het waterschap heeft in 2019 de volgende voorgenomen maatregelen afgerond:

- Waterschap en provincie organiseren in 2019 een maatschappelijk proces Knardijk om in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt.
- Het waterschap zorgt ervoor dat alle door de provincie aangewezen regionale buitendijkse keringen in 2019 voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland.
- Waterschap Zuiderzeeland beoordeelt de regionale waterkering bij Lemmer-Zuid in 2019.
- In 2019 borgt het waterschap de nieuwe status en norm van de kering achter de Kadoelersluis in de Keur en Legger.

2.3. Wat heeft het gekost?

Overzicht programma Waterveiligheid (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren	7,1	8,3	7,1	6,9
Totaal programmalasten	7,1	8,3	7,1	6,9

De realisatie van de lasten van het programma Veiligheid wijkt € 1,2 miljoen af van de bijgestelde begrote cijfers. Het bijgesteld begrote budget voor de kwartiermakersfase van € 0,6 miljoen is grotendeels niet benut, er zijn meer opbrengsten voor overslag en basaltverkoop gerealiseerd van € 0,1 miljoen, het beheer en onderhoud van de waterkeringen laat een onbenut budget zien van bijna € 0,3 miljoen en de begrote voorbereidingsuitgaven voor het project maritieme servicehaven zijn ca. € 0,1 miljoen lager.

3. Programma Voldoende Water

3.1. Wat hebben we bereikt?

Er is in Flevoland vorig jaar zo'n 850mm neerslag gevallen en daarmee was het gemiddeld een 'normaal' neerslag jaar. De zomer was relatief droog. Dit leidde in Flevoland niet tot problemen zoals elders in het land. Het najaar was juist erg nat. Dit is terug te zien in de draaiuren en het verbruik van de gemalen. Door de aflat van water uit de Oostvaardersplassen heeft Gemaal de Blocq van Kuffeler meer bemalen dan andere jaren.

De belangrijkste mijlpalen zijn het in gebruik nemen van de permanente hevels over de Westermeerdijk, de oplevering van De Grote Trap en de aanbesteding van de renovatie en verduurzaming van Gemaal Vissering. Met de definitieve gunning van de renovatie en verduurzaming van Gemaal Vissering is de ontwerp- en uitvoeringsfase gestart.

3.2. Wat hebben we gedaan?

3.2.1. Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

Watersysteem blijft op orde, beleid in ontwikkeling

Begin 2019 is het beleid peilbesluiten vastgesteld. Dit beleid beschrijft de procedure en het proces rondom het vaststellen van peilbesluiten. Ook is er gewerkt aan het herijken van het operationeel grondwaterbeleid. In 2020 wordt dit beleid aan het college aangeboden ter vaststelling.

Géén baggerwerk in stedelijk gebied

Het beheer en onderhoud van watergangen en kunstwerken is in 2019 weer grotendeels volgens planning uitgevoerd. Een uitzondering hierop is het baggerwerk in het stedelijk gebied. Door de PFAS problematiek zijn alle stedelijke baggerwerken doorgeschoven tot na 2020.

Waterbeheer op pilotbasis

In het landelijk gebied van de Noordoostpolder is een pilot gestart met betrekking tot risico gestuurd maaien. De focus ligt op het handhaven van de peilen, waarbij zo weinig mogelijk maaiwerkzaamheden plaatsvinden (slimmer maaien). De eerste effecten van de pilot op de waterkwaliteit zijn positief. De pilot rondom de automatisering van het wateraanvoersysteem in de Noordoostpolder verloopt stroef. Sinds de start van het wateraanvoerseizoen in 2019 blijven software problemen de kop op steken. Het doel van de proef is om stuwen en inlaatwerken te automatiseren zodat de hoeveelheid water die ingelaten wordt beperkt blijft. Definitieve resultaten van de pilot worden eind 2020 verwacht. Een andere pilot uit 2019 is het verwerken van maaisel tot Bokashi. Bokashi is een 'bodem verbeterend materiaal' dat gebruikt wordt in de landbouw. Als de pilot een positief resultaat krijgt kan deze werkwijze op termijn leiden tot lagere kosten voor verwerking van maaisel uit stedelijk gebied.

In maart 2019 heeft de Algemene Vergadering een besluit genomen over de 'impuls stedelijk water'. Dit heeft als resultaat gehad dat een omgevingsmanager is aangetrokken met als taak het bij elkaar brengen van verschillende belangen in het stedelijk gebied zodat het onderhoud er meer 'omgevingsbewust' kan worden uitgevoerd. In 2019 zijn de eerste gesprekken met gemeenten en andere partijen gevoerd. In Lelystad zijn al stappen gezet in het omgevingsbewust maaien.

Het onderzoek naar mogelijkheden om aangelanden te laten participeren in beheer en onderhoud van het watersysteem loopt nog. De ervaringen zijn wisselend. De balans is nog niet opgemaakt waardoor nog onduidelijk is hoe we verder gaan met deze ambitie.

Hevels Westermeerdijk in gebruik!

Voor de start van het wateraanvoerseizoen zijn de twee permanente hevels op de Westermeerdijk in gebruik genomen. Na ingebruikname van de hevels zijn diverse mankementen aan het licht

gekomen. De mankementen hadden deels te maken met de toegepaste innovaties maar ook met gebrekkige uitvoering van de werkzaamheden. Inmiddels zijn alle mankementen opgelost.

Vangst muskusratten flink gestegen

De landelijke norm 'bestrijdingsresultaat afdoende' voor het aantal muskusratten per kilometer watergang is dit jaar gehaald. In 2019 zijn in Flevoland 45% meer muskusratten gevangen dan in 2018. In totaal werden er 3035 dieren gevangen. De stijging wordt verklaard door lokaal oplopende vangsten. Ook nieuwe medewerkers, aanpassing van de vanggebieden en een inhaalslag zorgden voor deze stijging. In enkele vanggebieden was de populatie flink toegenomen. Het effect van de moerasreset in de Oostvaardersplassen was in 2019 goed merkbaar (de verlaging van het waterpeil veroorzaakt de trek van muskusratten naar meer waterrijke gebieden).

3.2.2. De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

Stappen aanpak wateroverlast

In het bodemdalingsgebied ten zuidwesten van Emmeloord is nog een wateropgave. Op 3 juli 2018 heeft de AV besloten hier maatregelen te treffen. De maatregelen geven een tijdelijke verlichting van de knelpunten. Op deze manier wordt tijd gekocht om te komen tot een structurele oplossing van het probleem. In het kader 'speciale investering' aan het eind van deze paragraaf wordt de laatste stand van zaken toegelicht. Het initiatief om te komen tot normaanpassing en functieverandering ligt bij de provincie en gemeente. Waterschap Zuiderzeeland denkt hierin mee.

Rond Schokland wordt overlast door vernatting ervaren. Agrariërs hebben de indruk dat dit wordt veroorzaakt door de peilopzet bij Schokland. Met de betrokken agrariërs is een meetplan opgesteld om de oorzaak van de overlast te achterhalen. Eind 2019 zijn de peilbuizen geplaatst. Begin 2021 worden de resultaten verwacht.

Beperkte berging in polders

Het dagelijks werk van Waterschap Zuiderzeeland is om de polders droog te houden door water uit te malen. Waterberging is daarom niet zo vanzelfsprekend. Wat we wel doen is dat we in periodes van droogte, zoals in de zomer van 2019, het waterpeil verhogen. Daarnaast is er aandacht voor de bodemstructuur en de bufferende werking van de bodem. Een gezonde bodem heeft een bufferende werking. Hier hebben we zowel in geval van teveel als te weinig water profijt van. Hier werken we aan binnen het Actieplan Bodem en Water. Met het project 'zicht op bodemstructuur' werken we, met de provincie, aan meer inzicht bij agrariërs in de waarde van een goede bodemstructuur en handelingsperspectief voor verbetering ervan.

3.2.3 De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

Waterschap beter voorbereid op droogte

De zomer van 2019 was droog, maar dat heeft in Flevoland niet tot problemen geleid. Op basis van de ervaringen in 2018 is er wel aan gewerkt om beter voorbereid te zijn op droogte. Zo is de beschikbaarheid van gegevens verbeterd, is de redeneerlijn droogte ontwikkeld, is het bestrijdingsplan watertekort geactualiseerd en wordt er gewerkt aan verbetering van het grondwatermeetnet. Daarnaast wordt de ingezette weg, om in IJsselmeer verband beter voorbereid te zijn op periodes van watertekort, doorgezet. Dit gebeurt binnen de Deltaprogramma's Zoetwater en IJsselmeergebied.

Overzicht van de in het boekjaar afgeronde maatregelen

Er zijn voor dit programma geen afgeronden maatregelen.

3.3. Wat heeft het gekost?

Overzicht programma Voldoende Water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld	19,7	20,9	18,7	19,3
De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt	-	-	-	0,2
De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt	0,1	0,1	0,2	0,2
Totaal programmalasten	19,8	21,0	18,9	19,7

De realisatie van de lasten van het programma Voldoende water wijkt € 2,1 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. Hoofdoorzaak is het achterblijven van de bestedingen bij de duurzame oevers (€ 0,8 miljoen) als gevolg van de PFAS-problematiek en het rubriceren van de gelden voor het oplossen van de PFAS naar de bestemmingsreserve (€ 1,0 miljoen). Door een meevallende aanbesteding voor maaien en onderhoud in het stedelijk gebied is er een kleine onderbesteding van € 0,1 miljoen. Eveneens is er een kleine onderbesteding bij de gemalen voor elektriciteitslasten van € 0,1 miljoen.

4. Programma Schoon Water

4.1. Wat hebben we bereikt?

Ook in 2019 is gewerkt aan duurzaam schoon en gezond oppervlaktewater. Door de AWZI's optimaal te laten presteren en stappen te zetten om de afvalwaterbehandeling verder te verduurzamen. De aanleg van duurzame en natuurvriendelijke oevers en aandacht voor nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten en plastics dragen bij aan een verbetering van de waterkwaliteit. Zo is in 2019 de 'bezem' weer met succes door de middenkast gehaald. Voor de stedelijke gebieden zijn de werkdoelen voor waterkwaliteit afgeleid en de water- en stoffenbalans is gereed.

Om de goed presterende zuiveringen betaalbaar te houden is gewerkt aan de aandachtspunten slib, discrepantie en het beheer van de assets. Er is veel aandacht geweest voor de crisis met de slibverwerking bij het Amsterdamse Afval en Energiebedrijf (AEB). In 2019 zijn de nadelige effecten hiervan voor het waterschap beperkt gebleven. Wat de effecten zijn op de plannen om samen met Waterschap Amstel Gooi en Vecht een slibdrooginstallatie te realiseren voor de slibverwerking na 2022 is onbekend. Op dit moment worden diverse scenario's uitgewerkt.

Er is onderzoek gedaan naar methoden om de hoeveelheden slib te beperken. Om de kosten van het zuiveren van afvalwater eerlijker te verdelen over de belastingplichtigen is ingezet op een beperking van de discrepantie. In 2019 is de focus verschoven van analyse naar meten, toezicht en handhaving bij bedrijven. Door de groeiende economie zien we in 2019 de kosten van het beheer stijgen. Deze zijn in 2019 beperkt door slim te investeren, bewust en scherp in te kopen, verantwoord beheer en onderhoud en het toepassen van innovatieve technieken.

4.2. Wat hebben we gedaan?

4.2.1. Goede kansen voor flora en fauna

Biodiversiteit

Het bestuur heeft als doel gesteld om bij te dragen aan het herstellen en vergroten van biodiversiteit. Daarom stelt Waterschap Zuiderzeeland een biodiversiteitsagenda op, zoals is opgenomen in het collegeplan. Door deze agenda kan biodiversiteit structureel onderdeel worden van ons reguliere werk en concrete en blijvende resultaten opleveren. In 2019 zijn hiervoor voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd. Er is onder meer geïnventariseerd welke potentiële maatregelen mogelijk zijn om de biodiversiteit te herstellen of vergroten. Ook is een eerste verkenning met gebiedspartners uitgevoerd. In 2020 wordt de Biodiversiteitsagenda opgesteld.

Actualisatie KRW doelen en maatregelen in volle gang

Samen met de provincie Flevoland is het waterschap in 2018 gestart met de actualisatie van KRW-doelen en maatregelen voor het 3e Stroomgebiedbeheerplan. Ten behoeve hiervan wordt overlegd met de terreinbeherende instanties om te bespreken of het noodzakelijk is de doelen en maatregelenpakketten van de waterlichamen in natuurgebieden aan te passen/te actualiseren. Streven is dit proces uiterlijk in het voorjaar van 2020 afgerond te hebben.

De provincie Flevoland legt de natuurvriendelijke oeverzones aan langs de provinciale hoofdvaarten. In het voorjaar van 2019 zijn waterschap en provincie gestart met onderzoek naar de ontwikkelingstoestand van deze zones en de noodzaak tot aanvullende inrichting- en beheermaatregelen. Dit project wordt eveneens begin 2020 afgerond. Op basis hiervan zal besloten worden of doelen- en/of maatregelenpakketten moeten worden aangepast.

Duurzame en natuurvriendelijke oevers

Duurzame oevers de Grote Trap opgeleverd

In 2019 is 31,4 kilometer duurzame oevers gerealiseerd. Dit is onderdeel van het programma 'Versnelling aanleg duurzame oevers 2017-2021', waarin we in totaal 102 kilometer duurzame oevers realiseren. Hiermee liggen we op koers om in 2021 te voldoen aan de KRW opgave.

Met 12,8 kilometer is de oplevering van de duurzame oevers in natuurgebied de Grote Trap een belangrijk project. De ontwikkeling van het natuurgebied is een samenwerking tussen Het Flevoland-landschap, Waterschap Zuiderzeeland en Provincie Flevoland. Provincie Flevoland was verantwoordelijk voor de recreatieve fietsverbinding en Waterschap Zuiderzeeland voor de aanleg van de natuurvriendelijke oevers. De aanleg van de duurzame oevers is mede mogelijk gemaakt door het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Het Flevoland-landschap stelde de grond beschikbaar en draagt in de toekomst ook zorg voor het dagelijks beheer.

Natuurvriendelijke oevers Weerwater en Noorderplassen

Daarnaast werken we met de gemeente Almere aan de aanleg van natuurvriendelijke oevers in het Weerwater en de Noorderplassen. In 2020 worden de werkzaamheden in de Noorderplassen afgerond. Het in de bestuursovereenkomst afgesproken areaal natuurvriendelijke oevers in de Noorderplassen (1.710 m) is dan ruimschoots gerealiseerd.

De voorbereidende werkzaamheden voor het Weerwater zijn gestart. De uitvoering op de locaties Lumièrepark en Zuidoever vindt plaats in 2020. Door geplande werkzaamheden van Tennet op de locatie Lumièrepark, wordt een klein deel van de werkzaamheden later afgewerkt. De uitvoering op de locatie Floriade wordt afgestemd op de ontwikkeling van het Floriadeterrein en de Weerwaterbrug. Streven is in 2020 te starten met de uitvoering. Afronding van de werkzaamheden wordt afgestemd op de oplevering van de Weerwaterbrug.

Vismigratie

Verdere verbetering van vismigratie is nodig

De visstoestand is nog niet in alle waterlichamen die in beheer zijn bij het waterschap op orde. Het waterschap werkt daarom aan het verder verbeteren van vismigratiemogelijkheden. Bij de renovatie van gemaal Vissering komt daar een vispassage tussen de Noordoostpolder en het IJsselmeer.

Verder heeft het waterschap in 2019 het onderzoek afgerond naar de noodzaak om de vismigratie tussen de Rijkswateren en het oppervlaktewateren in Flevoland verder te verbeteren. De resultaten laten zien dat een vispassage bij gemaal de Blocq van Kuffeler een aantoonbare meerwaarde heeft. In hetzelfde onderzoek is nagegaan of en hoe de visstand binnen de polder kan verbeteren in waterlichamen die nog niet voldoen aan de KRW-doelen voor vis. Hieruit komt dat vijf stuwen voor 2027 vispasseerbaar gemaakt moeten worden. De benodigde maatregelen worden met de andere KRW maatregelen aan het bestuur van het waterschap voorgelegd.

Elke exoot krijgt zijn eigen aanpak

Invasieve exoten in watergangen en op en rondom waterkeringen vragen om een aangepast beheer. Zo beperken we overlast en schade. Het waterschap werkt aan een praktische aanpak voor de bestrijding van exoten. Hierin maken we keuzes over welke invasieve soorten we bestrijden, beheren of met rust laten. Daarnaast werkt het waterschap aan het daadwerkelijk bestrijden van een aantal invasieve exoten. Zo is in 2019 verder geëxperimenteerd met het verwijderen van de exoot ongelijkbladig vederkruid in het stedelijk water van Emmeloord en de Japanse duizendknoop op de waterkeringen.

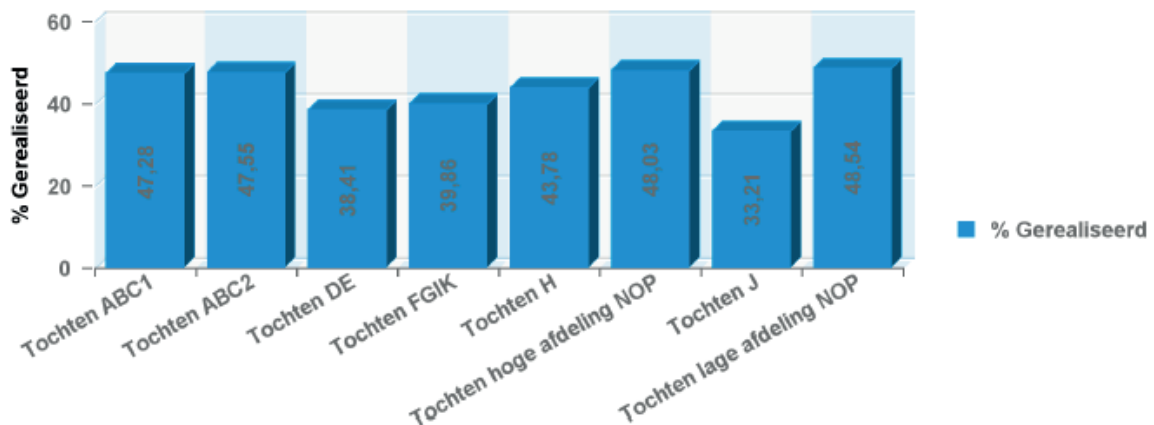

Afleiden werkdoelen stedelijk water gereed

In het Waterbeheerplan is afgesproken dat het waterschap samen met betrokken partners doelen afleidt voor niet-KRW-waterlichamen. In de periode tot en met 2019 zijn voor alle stedelijke wateren en voor 27 natuurwateren concept doelen afgeleid. In 2020 worden waar nodig alle geformuleerde concept doelen in lijn met elkaar gebracht. De provincie Flevoland stelt uiteindelijk de doelen voor het overig water in Flevoland vast in 2021 met het waterprogramma.

Aanleg duurzame oevers wordt duurder door PFAS

Voor het project Duurzame oevers is in 2019 ruim 30 kilometer duurzame oevers aangelegd. Tijdens het project speelde PFAS een grote (financiële) rol. Omdat het tijdelijk handelingskader voor PFAS werd vastgesteld moest de vrijgekomen grond bemonsterd worden op PFAS. Een deel van de vrijgekomen grond bleek PFAS boven de gestelde norm te bevatten waardoor de grond niet meer vrij toepasbaar is. In de Algemene Vergadering op maandag 30 december werd besloten om 1 miljoen euro extra vrij te maken voor afvoer van de PFAS-vervuilde grond.

In bovenstaande staafdiagram is het percentage gerealiseerde duurzame oevers per KRW-waterlichaam opgenomen. Het waterschap heeft de doelstelling om uiterlijk in 2021 voor alle waterlichamen 40% duurzame oevers te hebben gerealiseerd.

4.2.2. Goede oppervlaktewaterkwaliteit

Bronaanpak medicijnresten volop in beweging

Het waterschap haakt goed aan bij de nationale en regionale ketenaanpak medicijnresten. Alle gemeenten in Flevoland hebben een inzamelingsstelsel voor medicijnresten en samen met gemeente Noordoostpolder en de zorgsector werkt het waterschap aan een bewustwordingscampagne. In 2019 hebben we ons gericht op de FTO-aanpak, hierin werken we samen met apothekers en huisartsen. Deze aanpak wordt voortgezet in 2020. Daarnaast draait het waterschap mee in een landelijk project om medicijnresten door middel van een adsorbens (CatchAmed) rechtstreeks in de toiletput af te vangen.

Medicijnresten uit water

In het voorjaar van 2019 zijn de resultaten gepresenteerd van de in 2018 uitgevoerde onderzoek naar de verwijdering van medicijnresten en microverontreinigingen van alle AWZI's in Rijn-Oost. Daarnaast zijn in 2019 bij alle AWZI's van Zuiderzeeland toxiciteitonderzoeken uitgevoerd ter verfijning van de modelberekeningen van de hotspotanalyse. Alle onderzoeksresultaten vormen input voor de afvalwaterstrategie.

Plastics en zwerfvuil

In 2019 is gestart met het inventariseren van plastics en zwerfvuil in het watersysteem. Het onderzoek wordt in 2020 afgerond. Net als in de voorgaande jaren, heeft het waterschap in 2019 samen met de gemeente Lelystad op verschillende basisscholen in Lelystad activiteiten georganiseerd rondom zwerfafval.

Zes jaar Actieplan Bodem en Water

Het waterschap, de provincie en LTO werken binnen het Actieplan Bodem en Water samen met agrariërs aan het verbeteren van de waterkwaliteit en bodemkwaliteit. Voor het waterschap ligt de nadruk op het beperken van de emissies van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten.

In 2019 zijn diverse activiteiten uitgevoerd zoals de aanleg van akkerranden, diverse demonstratie- en voorlichtingsbijeenkomsten, adviesbezoeken, de jaarlijkse kennisdag Bodem en Water, het project Spaarwater en het project Bollenteelt Waterproof. Daarnaast is een nieuwe gebiedsgerichte aanpak opgestart in de glastuinbouwgebieden van Flevoland. In 2019 zijn diverse POP3 subsidies toegekend aan agrarische ondernemingen om investeringen te doen en maatregelen uit te voeren die een bijdrage leveren aan het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit. De belangstelling voor deze subsidies vanuit de sector was groot.

In 2019 is de evaluatie van het Bodem en Water actieplan gestart, zoals is afgesproken bij de start van het programma in 2013. Een externe partij evalueert het programma en de resultaten zijn in maart 2020 gereed.

Water- en stoffenbalans gereed

De water- en stoffenbalans, waar sinds 2015 aan wordt gewerkt, is in 2019 afgerond. De water- en stoffen balans heeft de inzichten over de herkomst van nutriënten verbeterd. De invloed van natuurlijk bronnen als kwel blijkt kleiner dan eerder is aangenomen en dit geeft aanleiding om de nutriëntenopgave en -maatregelen te heroverwegen.

Gebiedsgerichte pilot Onderduikerstocht uitgebreid

In 2017 is een project gestart rond de Onderduikerstocht met als doel het verminderen van het aantal normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen en het verbeteren van de bodemkwaliteit. In 2019 is een POP3 subsidie verkregen waardoor het gebied wordt uitgebreid met 10 agrarische ondernemers in Espel en Creil. Dit project wordt verlengd tot 2021.

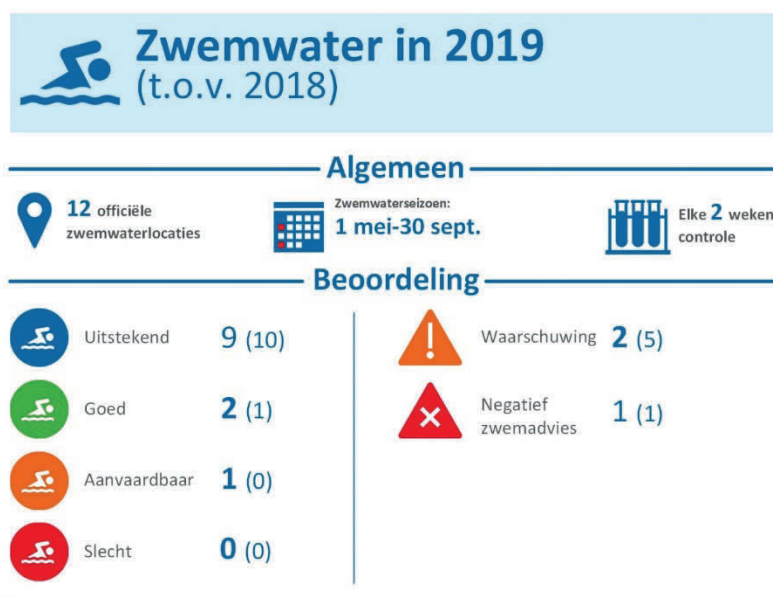
Bezem door de middenkast groot succes

Onder de vlag van het Actieplan Bodem en Water is het waterschap gestart met het project 'Bezem door de middenkast'. Eénmalig zijn oude restanten van gewasbeschermingsmiddelen opgehaald. De teeltadviseurs van de gewasbeschermingsmiddelenhandel hebben de agrariërs begeleid bij het opruimen van de middenkast. De Stichting Opruiming Restanten van Landbouw bestrijdingsmiddelen (STORL) draagt bij in de afvoerkosten en ook de provincie Flevoland en Vitens leveren een financiële bijdrage aan het project. Het project is in 2019 afgerond. Er was veel

belangstelling voor het project met 523 deelnemende bedrijven en een opbrengst van ruim 25.000 kilogram aan oude gewasbeschermingsmiddelen.

Merendeel zwemwaterlocaties heeft een uitstekende zwemwaterkwaliteit

Het waterschap monitort de twaalf officiële zwemwaterlocaties in het beheergebied conform de hiervoor geldende afspraken uit de zwemwaterrichtlijn. In 2019 zijn de kwaliteitsklasse voor alle zwemwaterlocaties gelijk gebleven aan het voorgaande jaar. Tien zwemwaterlocaties hadden in 2019 de kwaliteitsklasse uitstekend, één locatie (Stedenwijkstrand, Weerwater) heeft de kwaliteitsklasse goed en de zwemwaterlocatie Netl Park bij Kraggenburg heeft kwaliteitsklasse aanvaardbaar. 2019 was voor blauwalggroei geen uitzonderlijk jaar. Op twee zwemwaterlocaties zijn waarschuwingen gegeven voor de aanwezigheid van overmatige hoeveelheid blauwalg.

4.2.3. Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

Samenwerking in de afvalwaterketen

In 2018 hebben het waterschap en de gemeenten Almere, Lelystad, Dronten, Urk en Zeewolde besloten de komende jaren de samenwerking voor te zetten. Dit is vastgelegd in de Regionale Bestuursvereenkomst Afvalwaterketen Flevoland 2018 – 2024. Het uitvoeringsplan en programma zijn in 2019 door de Stuurgroep vastgesteld en door de organisatie in uitvoer genomen. De Noordoostpolder is in 2019 bij het uitvoeringsplan aangehaakt. De mogelijkheid/ bereidheid om één regionaal rioolgemaal en persleidingenteam in te richten is uitgewerkt. Het voorstel blijkt lastig omdat het raakt aan de manier waarop we binnen de SAF willen samenwerken. Lokaal maatwerk of generieke regionale samenwerking. In 2020 zal de Stuurgroep hierover een advies uitbrengen aan de afzonderlijke besturen.

In de Regionale Bestuursvereenkomst is afgesproken om aan de slag te gaan met het opstellen van gezamenlijke Afvalwaterketenplannen en daarin zal rekening worden gehouden met de consequenties van de Omgevingswet. De eerste resultaten worden eind 2020 verwacht.

Er is middels de branchestandaard van Rioned onderzoek gedaan naar de benodigde capaciteit en vaardigheden in het gemeentelijke deel van de afvalwaterketen. De resultaten zullen begin 2020 aan de Stuurgroep worden voorgelegd.

Het Waterlab is onder de vlag van de SAF verbreed naar de gehele provincie Flevoland. Met het Waterlab worden gebruikers van lokale zuiveringssystemen gekoppeld aan marktpartijen. Beide

worden uitgedaagd om bijzonder goed presterende systemen te leveren en te gebruiken. Belangrijk hierbij is kwaliteit van het gezuiverde afvalwater versus thema's als medicijnresten en antibiotica resistentie. <https://www.waterforum.net/officiële-start-waterlab-flevoland/>.

Samen met de gemeenten Almere voeren we het waterplan Almere uit. In 2019 is het "Watertakenplan Noordoostpolder" vastgesteld. Met de gemeente Zeewolde is gewerkt aan de voorbereiding van een waterplan. Met de gemeente Lelystad zijn de eerste contacten gelegd om een waterplan te gaan maken.

Eind 2018 is het hemelwaterbeleid geëvalueerd en zijn de resultaten met het bestuur gedeeld. Met het oog op het behoud en de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater is in 2019 met de gemeenten gekeken hoe een reëel en werkbaar hemelwaterbeleid eruit zou kunnen zien. In 2020 zullen deze resultaten verder worden uitgewerkt en aan het bestuur voorgelegd.

Meer inzicht in de aanwezigheid en verwijdering van microverontreinigingen

Uit onderzoek naar de aanwezigheid van medicijnresten en microverontreinigingen in het effluentwater is gebleken dat Almere en Lelystad de plekken zijn waar deze stoffen relatief vaak worden aangetroffen. In Rijn Oost verband zijn onderzoeken uitgevoerd naar de verwijderingsrendementen van microverontreinigingen op de verschillende zuiveringen en de ecologische effecten van microverontreinigingen op het oppervlaktewater. Voor de AWZI Almere is een bureaustudie gedaan naar de mogelijkheden om deze stoffen te verwijderen. De resultaten van de verschillende onderzoeken zullen worden betrokken bij besluitvorming in 2020 over de uitbreiding en renovatie van de AWZI Almere. <https://www.zuiderzeeland.nl/waterthema/schoon-water/minder-voile-stoffen/riool/medicijnen/>

Verder met Bedrijfsafvalwater

Eind 2018 is het beleidskader voor bedrijfsafvalwater vastgesteld. Het behouden van of gericht extra bedrijfsafvalwater binnen halen, kan een efficiënte en duurzame bedrijfsvoering van onze AWZI bevorderen. In 2019 zijn met diverse bedrijven gesprekken gevoerd. De verwachting is dat er in 2020 met één of meerdere bedrijven afspraken kunnen worden gemaakt.

Zwevende plastics in afvalwater Zeewolde

In 2019 op de AWZI Zeewolde een onderzoek gestart naar zwevende (micro) plastics in het effluentwater en in het uit het hemelwaterriool stromende regenwater. Tijdens visuele inspecties bleek dat er meer dan een normale hoeveelheid plastics in het water aanwezig was. In het onderzoek worden de plastics afgevangen en krijgen we inzicht in de hoeveelheden die worden geloosd. In 2020 zal dit onderzoek worden afgerond. Op basis daarvan zal een integraal voorstel voor maatregelen worden gedaan. Daarbij is de insteek dat de veroorzaker, via handhaving, verantwoordelijk wordt gesteld voor de oplossing.

Zuiderzeeland, excellente Zuiveraar

De jaarlijkse Rijksrapportage MJA-3 convenant (Meer Jaren Afspraak Energie-efficiency) die in 2019 is verschenen laat zien dat het waterschap Zuiderzeeland het energie-efficiëntste waterschap van 2018 is <https://www.zuiderzeeland.nl/@30335/zuiderzeeland-meest/>. Ondanks de economische groei, de toename van de hoeveelheden afvalwater, de energie prestaties en besparing nemen de zuiveringsrendementen toe. Dit bereiken we nog steeds tegen relatief beperkte directe kosten. Dit beeld is bevestigd in de bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer 2018. <https://www.waterschapsspiegel.nl/wp-content/uploads/2019/06/Waterschapsspiegel-2018.pdf>. De verwijderingsrendementen voor stikstof, fosfaat en CZV liggen zeer hoog. Een kanttekening bij dit resultaat is dat de discrepantie nog steeds hoog is en het rendement van de slibontwatering laag.

Aan de slag met slib

De slibeindverwerking in Nederland is op dit moment kwetsbaar. Er is onvoldoende capaciteit om al het zuiveringsslib te verwerken. In 2019 hebben we dit aan de lijve ervaren. Bij het Amsterdamse Afval en Energiebedrijf (AEB) moesten vier van de zes verbrandingslijnen worden stilgelegd. Onze afnemer, Groep Midden Betuwe, heeft in overleg met het Waterschap Amstel Gooi en Vecht (AGV) geregeld dat de capaciteit die AEB nog heeft, compleet is ingezet voor het zuiveringsslib van Zuiderzeeland. Hierdoor zijn de gevolgen voor ons waterschap beperkt gebleven. De verwerking van het slib is tot eind maart 2022 gegarandeerd. Voor de periode daarna wordt gewerkt aan een voorstel

voor een slibdrooginstallatie en alternatieven voor de slibeindverwerking. De intentieverklaring die hieraan ten grondslag ligt is op 25 september 2019 ondertekend. In de eerste helft van 2020 leidt dit tot een bestuursbesluit over de slibverwerking na 31 maart 2022.

Om kostenstijgingen zoveel mogelijk te voorkomen is er veel aandacht voor mogelijkheden om de slibhoeveelheden te beperken. Bij alle zuiveringen is er aandacht om het slib verdergaand te ontwateren. In 2019 is het onderzoek naar de Torwash techniek, dat samen met de onderzoeksinstellingen en STOWA is uitgevoerd afgerond. De resultaten zijn hoopvol. De eerste stappen zijn gezet om samen met de marktpartijen een demonstratieproject op te zetten om de stap te maken van pilotniveau naar technische schaal. De marktpartijen zijn daarbij in de lead. In 2020 vindt besluitvorming plaats over een eventueel vervolg.

Een eerlijke kostenverdeling

Als waterschap streven we naar het verlagen van de huidige discrepantie van circa 20% naar een waarde van maximaal 15%. Discrepantie (het verschil tussen de gemeten vervuilingswaarde op de AWZI's in inwonerequivalenten en opgelegde vervuilingswaarde via de belastingaanslagen) is een complex onderwerp. Uit berekeningen blijkt dat we als waterschap op een discrepantie-waarde zitten van ongeveer 20%. Uit de bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer 2018 blijkt dat het landelijkgemiddelde ongeveer 14% is <https://www.zuiderzeeland.nl/@24885/samen-werken/>. In 2019 is de focus verschoven van analyse naar meten, toezicht en handhaving bij bedrijven. Op basis van de meetrondes zal in 2020 bij een beperkt aantal bedrijven nader representatief onderzoek worden uitgevoerd. Daarop kan worden bepaald of de bedrijven hoger moeten worden aangeslagen.

De onderhoudskosten staan onder druk

De installaties worden ouder en de installaties in Dronten en Zeewolde lopen tegen de grenzen van hun capaciteit aan. Daardoor nemen de exploitatielasten toe. Door de hoogconjunctuur en wijzigende marktomstandigheden nemen de kosten voor het beheer en onderhoud toe ten opzichte van eerdere jaren. Dit wordt o.a. veroorzaakt door duurdere onderdelen en krapte op de arbeidsmarkt. Deze trend is in 2018 al waargenomen en heeft zich in 2019 doorgezet. Geprobeerd is de onderhoudsuitgaven te beperken door groot onderhoud uit te stellen, bewust en scherp in te kopen en gebruik te maken van innovatieve technieken. De mogelijkheden hiertoe zijn beperkt en tijdelijk van aard. De beheer- en onderhoudskosten voor de zuiveringen zijn in 2019 hoger uitgevallen dan begroot. Voor de begroting 2020 is rekening gehouden met een budgetverhoging voor het beheer en onderhoud. In 2019 is gestart met een verdere analyse van de onderhoudsplanning en bijbehorende kosten. Deze vorm van assetmanagement zal worden ingebed in de organisatie brede invoering van assetmanagement.

Als onderdeel van het assetmanagement is in 2019 besloten om extra in te zetten op het verbeteren van het inzicht in de staat van onderhoud van de persleidingen. In 2020 wordt gestart met de implementatie en inbedding van het risico- en kansgestuurd persleidingbeheer. Daarbij wordt bewust de staat van de asset gekoppeld aan de prestaties, de kans op falen, de mogelijke gevolgen, de kosten en (meekoppel)kansen.

Gebiedsontwikkelingen vragen vanuit duurzaamheid om maatwerk

In 2019 is voor de gebiedsontwikkelingen Oosterwold, vliegveld Lelystad en voor de uitbreiding van de Ephyra installatie een valuecase gemaakt. Hierbij is gebruik gemaakt van de door Zuiderzeeland ontwikkelde beoordelingstool.

Mede op basis van deze analyse is voor Oosterwold besloten om nader te bekijken wat de beste oplossing is voor de volgende fase. In 2020 wordt gekozen voor decentrale zuivering in het gebied of centrale verwerking op de AWZI Almere.

In 2019 is een variantenstudie uitgevoerd om te beoordelen hoe het biogas uit de Ephyra installatie maximaal kan worden benut. Hierdoor wordt de hoeveelheid zuiverings-slib verder gereduceerd, kan er meer biogas worden geproduceerd en de kosten beperkt. De AV heeft in maart 2019 ingestemd met een onderzoek, waarin de varianten op business- en value case met elkaar worden vergeleken. In het 2e kwartaal van 2020 worden over de resultaten van dit onderzoek en de toepassing van het biogas ter besluitvorming aan de AV voorgelegd.

Overzicht van de in het boekjaar afgeronde maatregelen

Het waterschap heeft in 2019 de volgende voorgenomen maatregelen afgerond:

- Voor 2020 inventariseert het waterschap hoe de vismigratie tussen de Rijkswateren en de oppervlaktewateren in het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland verder is te verbeteren en programmeert waar nodig maatregelen.
- Uiterlijk in 2019 brengt het waterschap de kosten en baten van de verwijdering van medicijnresten op de AWZI's in beeld.

4.3. Wat heeft het gekost?

Overzicht programma Schoon Water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Goede kansen voor flora en fauna	0,7	0,7	0,7	0,6
Goede oppervlaktewaterkwaliteit	1,9	1,8	1,9	1,7
Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	19,3	20,0	19,8	19,4
Totaal programmalasten	21,9	22,5	22,4	21,7

De realisatie van de lasten van het programma Schoon water wijkt € 0,1 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. Opmerkelijk hierbij is de budgetoverschrijding bij milieu-incidenten. Hier tegenover staat een kleine onderbesteding bij de zuiveringen.

Paragrafen

5. Verplichte Paragrafen

5.1. Verbonden partijen

Het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de jaarstukken paragrafen worden opgenomen, waarin op de beleidslijnen wordt verantwoord zoals vastgelegd in de programmabegroting. Tevens worden de opbrengsten van de waterschapsbelastingen verantwoord. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de jaarstukken staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor de Algemene Vergadering voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar
- Incidentele baten en lasten
- Onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen
- Waterschapsbelastingen
- Weerstandsvermogen
- Financiering
- Verbonden partijen
- EMU-saldo
- Topinkomens

5.2. Bedrijfsvoering

Het beleid, de activiteiten en de daarmee gemoeid zijnde lasten van de bedrijfsvoering van Waterschap Zuiderzeeland zijn opgenomen in het programma Algemeen.

5.3. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht.

Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen van het afgelopen jaar in de inleiding van het jaarverslag op te nemen en de programma specifieke ontwikkelingen mee te nemen in de programmaverantwoording.

5.4. Incidentele baten en lasten

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig moeten worden beschouwd ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren. De jaarrekening 2019 bevat geen baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en derhalve als incidenteel kunnen worden bestempeld.

5.5. Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves

In de paragraaf betreffende de onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves is gedaan. Conform het vastgestelde beleid zullen, voordat

gelden kunnen worden onttrokken uit bestemmingsreserves, voorstellen daartoe worden gedaan aan de Algemene Vergadering. Pas na vaststelling van deze voorstellen kunnen gelden uit de bestemmingsreserves worden onttrokken. Een overzicht met de onttrekkingen uit voorzieningen en bestemmingsreserves is opgenomen in de toelichting op de balans.

5.6. Waterschapsbelastingen

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing en de zuiveringheffing.

In de onderstaande tabellen worden de geprognosticeerde en gerealiseerde belastingopbrengsten weergegeven.

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2019, dat is opgesteld door GBLT. De controle op de juistheid en volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Overzicht belastingen, per kostendrager (bedragen x € 1.000.000)

Taak	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Watersysteemtaak	45,4	45,4	45,2	44,3
Zuiveringstaak	28,8	29,4	30,8	30,2
Totaal	74,2	74,8	76,0	74,5

De opbrengsten van de twee taken bestaan zowel uit de opbrengst van de heffingen als de 'negatieve' opbrengst kwijtschelding en overig.

Overzicht belastingen, onderdeel watersysteemheffing (bedragen x € 1.000.000)

Watersysteemheffing	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Watersysteemheffing ingezetenen	13,7	13,7	13,8	11,4
Watersysteemheffing gebouwd	20,3	20,3	20,6	22,4
Watersysteemheffing ongebouwd	9,1	9,1	9,3	8,3
Watersysteemheffing wegen	1,3	1,3	0,6	0,9
Watersysteemheffing natuur	1,1	1,1	1,1	1,0
Verontreinigingsheffing	0,7	0,7	0,7	0,7
Watersysteemheffing vorige jaren	-	-	0,0	0,2
Subtotaal watersysteemheffing	46,2	46,2	46,1	44,9

De gerealiseerde watersysteemheffing van het aanslagjaar 2019 is grotendeels in lijn met de begrote heffing. De Raad van State heeft eind 2018 uitspraak gedaan over de aanslagoplegging van wegbermen. Deze behoren volgens de Raad van State niet tot de verharde weg waar differentiatie op mogelijk is. Hierdoor gaat ongeveer de helft van de hectares van de categorie wegen over naar de categorie ongebouwd. Dit leidt tot een toename van de watersysteemheffing ongebouwd en een afname van de watersysteemheffing wegen. De realisatie van de watersysteemheffing gebouwd laat een voordeel zien door de hogere WOZ-taxaties dan begroot.

Overzicht belastingen, onderdeel zuiveringsheffing (bedragen x € 1.000.000)

Zuiveringsheffing	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Zuiveringsheffing huishoudens	22,6	22,6	22,9	22,5
Zuiveringsheffing bedrijven	7,3	7,7	8,0	7,6
Zuiveringsheffing vorige jaren	-	0,2	1,2	1,2
Subtotaal zuiveringsheffing	29,9	30,5	32,1	31,3

De gerealiseerde zuiveringsheffing van het aanslagjaar 2019 is hoger dan de begrote heffing. Dit is nagenoeg volledig te danken aan de hogere zuiveringsheffing bedrijven. GBLT geeft als oorzaak productieverhogingen bij meetbedrijven. De zuiveringsheffing van vorige jaren is € 1,2 hoger dan de begrote heffing. Ook dit komt grotendeels door nog opgelegde zuiveringsheffing bedrijven, met als oorzaak productieverhogingen bij meetbedrijven.

Overzicht belastingen, onderdeel kwijtschelding (bedragen x € 1.000.000)

Kwijtschelding	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Watersysteemheffing ingezetenen	- 0,8	- 0,8	- 0,9	- 0,6
Zuiveringsheffing huishoudens	- 1,1	- 1,1	- 1,3	- 1,1
Subtotaal kwijtschelding	- 1,9	- 1,9	- 2,2	- 1,7

De gerealiseerde kwijtschelding is hoger dan de begrote kwijtschelding. Dit komt voor een groot deel, omdat in tegenstelling tot voorgaande jaren de overloop van de verwachte de nog te verlenen kwijtschelding hierin is opgenomen.

Overzicht belastingen, totalen (bedragen x € 1.000.000)

Heffing	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Watersysteemheffing	46,2	46,2	46,1	44,9
Zuiveringsheffing	29,9	30,5	32,1	31,3
Kwijtschelding	- 1,9	- 1,9	- 2,2	- 1,7
Totaal belastingen	74,2	74,8	76,0	74,5

In de onderstaande tabellen worden de begrote en gerealiseerde belastingeenheden weergegeven, exclusief de in het jaar 2019 gerealiseerde eenheden over voorgaande jaren.

Eenheden watersysteemheffing (x 1.000)

Watersysteemheffing	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Watersysteemheffing ingezetenen	163	163	163	161
Watersysteemheffing gebouwd	44.742	44.742	45.461	41.404
Watersysteemheffing ongebouwd	100	100	102	99
Watersysteemheffing wegen	7	7	4	7
Watersysteemheffing natuur	118	118	118	118
Verontreinigingsheffing	12	12	12	12

De cijfers in de bovenstaande tabel laten zien dat er steeds beter begroot wordt. De begrote en gerealiseerde eenheden komen steeds dichterbij elkaar. Alleen bij de eenheden watersysteemheffing gebouwd zien we iets hogere eenheden. Daarnaast is er als gevolg van de uitspraak van de Raad van State in het wegenarrest een verschuiving van hectares wegen naar ongebouwd.

Eenheden zuiveringsheffing (x 1.000)

Zuiveringsheffing	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Zuiveringsheffing huishoudens	391	391	394	389
Zuiveringsheffing bedrijven	126	132	138	131
Totaal	517	523	532	520

Bij de zuiveringsheffing zien we met name bij de zuiveringsheffing bedrijven hogere gerealiseerde eenheden dan begroot. GBLT geeft als oorzaak productieverhogingen bij meetbedrijven.

5.7. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen. Hierbij zijn de beschikbare weerstandscapaciteit en risico's bepalende factoren.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt te berekenen:

Beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2019 voor resultaatbestemming
(bedragen x € 1.000.000)

	Weerstandscapaciteit	ultimo 2019
	Risico reserves	13,1
	Algemene reserve	6,0
	Beschikbare weerstandscapaciteit	19,1

Risico's

Op 25 oktober 2016 zijn in de Algemene Vergadering de uitkomsten van de laatste risicoanalyse besproken. Op basis van de uitgevoerde risicoanalyse bedraagt de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 13,1 miljoen met een zekerheid van 99%.

In de paragraaf Weerstandsvermogen in de begroting, het jaarverslag en de Bestuursrapportage wordt gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente organisatie brede risicoanalyse. Hierbij wordt gerapporteerd over bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken.

Coronacrisis

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

In de Bestuursrapportage 2019 zijn de volgende risico's opgenomen die voor het grootste gedeelte nog actueel zijn en waarvan de omvang relatief groot is:

Schadeclaims

In de jaarstukken is opgenomen dat de omvang van het financieel risico van de schadedossiers € 1,3 miljoen bedraagt. Tussen het opstellen van de jaarstukken en deze bestuursrapportage zijn hierin geen significantie wijzigingen opgetreden.

Drontermeerdijk

Het dijkversterkingsproject Drontermeerdijk maakt deel uit van het gebiedsproject IJsseldelta Zuid Fase II. Het dijkproject heeft een eigen risicosysteem met toetsing door het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het dijkproject gaat nu de realisatiefase in, waarbij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (het Rijk) de enige financier van het project is. Het project is qua aard en financiële omvang een groot project wat aandacht vraagt in de sturing en beheersing.

Afzet zuiveringsslib en onderhoudssituatie Afval Energie Bedrijf (AEB)

Een groot deel van ons zuiveringsslib (50%) wordt door onze contractpartner GMB bij het Amsterdamse Afval Energie Bedrijf (AEB) verbrand. Als gevolg van achterstallig onderhoud heeft het bedrijf in juli 4 van de 6 verbrandingsinstallaties stilgelegd. Het bedrijf heeft ook geen gezonde

financiële situatie. De gemeente Amsterdam als 100%-aandeelhouder neemt medio september de eerste besluiten over het voortbestaan van AEB.

Waterschap Zuiderzeeland volgt de situatie nauwgezet. Op verzoek van AGV/Waternet hebben wij een adviserende rol in de crisisorganisatie van AGV/Waternet. Waterschap Zuiderzeeland heeft nog afzet bij AEB en hoeft nog niet te storten of te bufferen. Daarnaast is Waterschap Zuiderzeeland druk bezig om de processen zo in te regelen dat er uiteindelijk minder slib zal worden geproduceerd. Dit zal wel extra kosten met zich meebrengen.

Op 12 maart 2019 heeft de Algemene Vergadering ingestemd met het uitwerken van de samenwerking met AGV om in de toekomst gezamenlijk ons zuiveringsslib te drogen bij Waternet met restwarmte van AEB. Dit is nog steeds de meest optimale oplossing. Het college constateert wel dat een belangrijke schakel in het voorstel voor slibdroging onzeker is geworden, namelijk de levering van warmte door AEB. Met AGV is overeengekomen dat naast het uitwerken van de optie drogen met restwarmte van AEB, ook alternatieven hiervoor worden onderzocht. Als gevolg van de problematiek die is ontstaan bij AEB zal de door de AV gestelde voorwaarde voor samenwerking voor wat betreft kostenneutraliteit mogelijk moeten worden herzien.

Programma Aanpak Stikstof

De Raad van State heeft op 29 mei 2019 beslist dat het Programma Aanpak Stikstof (hierna: 'PAS') niet gebruikt mag worden als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten die leiden tot een stikstoftoename ter plaatse van stikstofgevoelige habitattypen en soorten in Natura 2000-gebieden. Deze uitspraak heeft geen gevolgen voor beheer en (groot) onderhoud, mogelijk wel voor investeringsprojecten. In oktober / november wordt meer bekend over de consequenties van de uitspraak van de Raad van State en over een mogelijk nieuw handelingsperspectief. Voor projecten die op dit moment spelen wordt in overleg met de provincie Flevoland bepaald hoe we omgaan met de nieuwe situatie. Voor de uitvoering van de Drontermeerdijk heeft deze uitspraak geen consequenties, omdat de vergunning in het kader van de natuurbeschermingswet reeds verleend en onherroepelijk is. Over de uitbreiding van de WKK op AWZI Tollebeek zijn we in gesprek met de provincie en de omgevingsdienst. De verwachting is dat ook dit project kan worden uitgevoerd.

PFAS-stoffen en baggeren

Recent ontstonden er bij diverse waterschappen problemen met de afzet van baggerspecie vanwege de mogelijke aanwezigheid van verbindingen uit de PFAS-stoffengroep (o.a. PFOS, PFOA en GenX, maar er vallen nog veel meer stoffen onder de PFAS-stoffen groep). Het gaat om stoffen die van nature niet voorkomen in het milieu. Deze stoffen zitten waarschijnlijk al langer in ons milieu, maar door verbeterde analysetechnieken wordt het mogelijk steeds kleinere concentraties van stoffen aan te tonen in baggerspecie. Omdat er nog geen normen bestaan voor deze stoffen, is onder regie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat landelijk gewerkt aan een tijdelijk handelingskader voor deze stoffen. Door het tijdelijk handelingskader dat er nu ligt, kunnen waterschappen en andere overheden bepalen of de huidige kwaliteit van de bodem of het hergebruik van grond en bagger een risico vormt voor mens en milieu. Het waterschap heeft eerder dit jaar uit voorzorg, in afwachting van dit tijdelijk handelingskader, het baggerwerk in stedelijk gebied voor 2019 uitgesteld. Onze waterbodem zal vanaf nu ook op PFAS-stoffen worden onderzocht voordat er gebaggerd wordt. Het aantreffen van PFAS-stoffen in de waterbodem kan betekenen dat baggerspecie niet in de Vaartplas toegepast mag worden. Afvoeren of elders toepassen van baggerspecie levert een grote kostenstijging op. Het is op dit moment nog onzeker hoeveel baggerspecie niet geschikt is om in de Vaartplas toe te passen.

In de AV van september is meegedeeld, dat de problematiek rondom PFAS ook speelt bij de aanleg duurzame oevers. Op basis van het 'Ministerieel (I&W) besluit Handelingskader PFAS 1 december 2019' is duidelijk geworden welke grond wordt gezien als PFAS vervuilde grond en welke als schone grond. De AV is op 30 december geïnformeerd over het effect van PFAS op de vrijgekomen grond bij de aanleg van de duurzame oevers in 2019. Voor de meerkosten van met name het afvoeren van de grond is door de AV € 1 miljoen beschikbaar gesteld.

Naast het baggeren en de aanleg van duurzame oevers kunnen stoffen uit de PFAS-stoffengroep een rol spelen in de uitvoering van dijkversterkingsprojecten. Op dit moment is nog niet bekend wat het effect hiervan gaat zijn, maar hier is aandacht voor.

Afschaffen BTW-vrijstelling bij verbonden partijen

De BTW-koepelvrijstelling is een regeling waarmee onder andere decentrale overheden in een samenwerkingsverband diensten aan hun deelnemers kunnen vrijstellen van BTW. Aanvankelijk heeft de staatssecretaris aangekondigd deze regeling te willen beperken als gevolg van uitspraken van het Europees Hof van Justitie. Dit zou grote financiële consequenties hebben voor de decentrale overheden in Nederland, voor ons waterschap zou dit een kostenstijging betekenen voor onder andere GBLT en Aqualysis. De Unie van Waterschappen heeft aangedrongen op nader onderzoek naar de impact van een beperking van de vrijstelling. De invoering van de beperking is inmiddels opgeschort, waarmee de koepelvrijstelling op dit moment nog steeds kan worden toegepast. Het kabinet maakt zich samen met andere Europese lidstaten hard voor een reparatie via Europese regelgeving.

Losstaand van deze discussie heeft de Belastingdienst de in 2012 aan GR Het Waterschapshuis (HWH) verleende toestemming voor toepassing van de BTW-koepelvrijstelling ingetrokken. In augustus 2019 heeft het bestuur van HWH bezwaar ingediend tegen dit besluit. Dit bezwaar zal naar verwachting door de Belastingdienst worden afgewezen, waarna een beroepsprocedure volgt. Tijdens deze procedure zal HWH voorzichtigheidshalve al wel BTW in rekening brengen bij de waterschappen. Dit zal mogelijk financiële consequenties hebben voor Zuiderzeeland vanaf het jaar 2020. HWH brengt deze consequenties in beeld en zal deze, indien nodig, aan de waterschappen voorleggen via een begrotingswijziging met zienswijzeprocedure.

5.8. Financiering

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De tarieven in de geld- en kapitaalmarkt bevinden zich op een historisch laag niveau. Het inschatten van deze tarieven is lastig. Het rentepercentage van de nieuw af te sluiten langlopende geldlening van twintig jaar zonder aflossingen was begroot op 2,5% over het jaar 2019. In de realisatie bleek de rente ruim onder dit percentage te liggen. Ook de tarieven op de geldmarkt waren lager dan begroot en vaak zelfs negatief! In totaal is er in 2019 ten opzichte van de primitieve begroting een rentevoordeel van € 0,2 miljoen behaald.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting.

Kasgeldlimiet 2019 (bedragen x € 1.000.000)

	Omschrijving	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
4.	Vlottende schuld minus vlottende middelen	16,6	23,5	15,1	1,7
5.	Kasgeldlimiet	17,9	17,9	17,9	17,9
6.	Ruimte onder de kasgeldlimiet	1,3	- 5,6	2,8	16,2
Berekening kasgeldlimiet					
7.	Begrotingstotaal	77,9	77,9	77,9	77,9
8.	Percentage regeling	23%	23%	23%	23%
5.	Kasgeldlimiet (7 x 8)	17,9	17,9	17,9	17,9

Uit vorenstaande tabel blijkt dat in het verslagjaar is voldaan aan de kasgeldlimiet. Alleen in het tweede kwartaal is de kasgeldlimiet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Renterisiconorm 2019 (bedragen x € 1.000.000)

	Renterisiconorm	Jaar 2019
1	Renteherzieningen	-
2	Aflossingen	6,6
3	Renterisico (1 + 2)	6,6
4	Renterisiconorm	23,4
5	Ruimte onder renterisiconorm	16,8
Berekening renterisiconorm		
4a	Bruto begrotingstotaal	77,9
4b	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	23,4

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het Ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

Berekening drempelbedrag schatkistbankieren 2019 (bedragen x € 1.000)

	Schatkistbankieren	Jaar 2019
1.	Begrotingsomvang	77.899 ¹
2.	Percentage drempel	0,75%
3.	Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	584

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	321	4.440	2.976	36.040
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	4	49	32	392
Ruimte onder het drempelbedrag	580	535	552	192
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Financieringsbehoefte

Op 24 juni 2019 is er een nieuwe geldlening met een hoofdsom van € 5,0 miljoen aangetrokken. De aflossing geschiedt in 20 jaarlijkse termijnen. De rentevergoeding bedraagt 0,56% per jaar.

¹ Zie hoofdstuk 9

5.9. Verbonden partijen

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen.

De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Uiteraard blijft Waterschap Zuiderzeeland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen. De paragraaf richt zich op eventuele wijzigingen die zich hebben voorgedaan in het jaar 2019.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Eind 2015 is de kredietstatus van de NWB verhoogd door S&P, waardoor de bank nu weer als AAA-bank wordt beschouwd. Waterschap Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen, hetgeen neerkomt op 0,11% van het totale aandelenkapitaal. De leningenportefeuille van Waterschap Zuiderzeeland bestaat voor een zeer groot deel uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten.

Unie van Waterschappen (UvW)

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). Dijkgraaf H. Klavers is lid van het bestuur van de Unie van Waterschappen.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen vijf waterschappen en zes gemeenten deel. Heemraad T. Vereijken is namens het waterschap lid van het algemeen bestuur van GBLT.

GR Aqualysis

Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten, is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Na een ver-/nieuwbouw van het laboratorium zijn begin 2019 alle medewerkers en werkzaamheden van Aqualysis op één locatie bijeengebracht. De verbouw heeft binnen planning en budget plaatsgevonden en tijdens de verbouw heeft onderzoekswerk voor de waterschappen ongehinderd doorgang kunnen vinden. Het Bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap. Heemraad J. Caris is namens het waterschap lid van het Bestuur.

GR Het Flevolands Archief

Het Flevolands Archief is de nieuwe naam van het gedeelte van het archief dat in het verleden was ondergebracht bij Nieuw Land Erfgoedcentrum. Het Flevolands Archief is samenwerkingspartner voor diverse overheidsorganen. Dit zijn het Rijk, de provincie Flevoland, de gemeenten Dronten, Lelystad, Urk, Zeewolde en Waterschap Zuiderzeeland. Het archief verzamelt ook particuliere archieven. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor overheidsorganisaties. Namens het waterschap is heemraad A. Poppe lid van het Algemeen Bestuur.

GR Het Waterschapshuis

De gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Het Waterschapshuis bevordert de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector. Het Waterschapshuis is landelijk en sector breed

en leent zich vooral voor thema's als: standaardisatie, gemeenschappelijke distributie van gegevens (o.a. Europese en landelijke datasets), informatieveiligheid bij de overheid, aansluiting bij landelijke (ICT) overheidsinitiatieven. Namens het waterschap is Heemraad J. Caris lid van het Algemeen Bestuur.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap.

Windpark Hanze B.V.

Sinds het najaar 2018 is Waterschap Zuiderzeeland aandeelhouder in Windpark Hanze B.V. Windpark Hanze B.V. heeft als doel om een windmolenpark te realiseren en te exploiteren in de gemeente Dronten. De deelname van Waterschap Zuiderzeeland heeft tot doel om de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap op het gebied van energie te realiseren. Namens het waterschap is heemraad A. Poppe vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Vereniging Werken voor waterschappen

De Vereniging Werken voor waterschappen is opgericht eind 2018 en heeft tot doel om te werken aan moderne werknemersvoorwaarden (CAO) voor waterschappen en gelieerde organisaties en neemt daarmee de werkgeverstaken over van de Unie van Waterschappen.

5.10. EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van groot belang in verband met de Wet HOF. Het maximale EMU-tekort voor Waterschap Zuiderzeeland bedraagt voor het jaar 2019 € 10,8 miljoen. In bijgevoegde tabel is waar te nemen dat we ruim onder deze norm blijven.

	EMU saldo	Bedragen x €1.000.000
0	Te verdelen resultaat	3,0
	- betalingen uit reserves	- 0,5
1	EMU exploitatiesaldo	2,5
2	Invloed investeringen	
	- netto investeringsuitgaven	- 6,2
	+ afschrijvingen en desinvesteringen	+ 9,5
3	Invloed voorzieningen	
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 2,5
	- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 1,1
	EMU saldo	7,2

5.11. Topinkomens

Op 1 januari 2013 is de nieuwe Wet normering topinkomens (WNT) ingegaan. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. Op grond van de WNT worden inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak genormeerd en openbaar gemaakt. De maximering is van toepassing op de hoogst leidinggevendende (topfunctionarissen) van de instellingen en interne toezichthouders. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen in een ministeriële regeling aangepast.

Topfunctionarissen zijn, kort gezegd, degenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij waterschappen is de functie van secretaris aangewezen als topfunctionaris.

Op grond van de WNT mag het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2019 neer op € 194.000, inclusief belaste kostenvergoeding en pensioenbijdrage werkgever. Voor ontslagvergoedingen van topfunctionarissen geldt ook een norm van maximaal één jaarsalaris, met een maximum van € 75.000. Bonussen, winstdelingen en andere vormen van variabele beloning zijn niet toegestaan. Voor de rapportage in het kader van de WNT verwijzen wij u naar de paragraaf in de jaarrekening.

Jaarrekening

6. Balans

6.1 BALANS PER 31 DECEMBER

(bedragen x € 1.000)

Debet	Ultimo 2019	Ultimo 2018	Credit	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	1.105	565	<i>Eigen vermogen, bestaande uit</i>		
Materiële vaste activa	116.309	120.177	<i>Reserves</i>	25.975	23.080
Financiële vaste activa	911	410	<i>Gerealiseerd resultaat</i>	2.952	3.410
			Eigen vermogen	28.927	26.489
			Voorzieningen	3.233	2.781
			Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer	79.089	80.227
	118.325	121.152		111.248	109.498
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Vorraden	350	276	Netto vlottende schulden met een looptijd van korter dan een jaar	8.005	14.245
Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	10.995	4.353	Overlopende passiva	16.041	6.413
Overlopende activa	5.071	4.375			
Liquide middelen	553	-			
	16.969	9.004		24.046	20.658
Balanstotaal	135.294	130.156		135.294	130.156

6.2 TOELICHTING OP DE BALANS

6.2.1 Waarderingsgrondslagen

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's. In de toelichtende teksten worden de bedragen weergegeven in hele euro's.

Gevolgen maatregelen naar aanleiding van Corona virus

Sinds begin maart 2020 is er een uitbraak van het Corona virus in Nederland. Wat de consequenties van deze Coronacrisis zijn, zal pas in de loop van 2020 duidelijk worden. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Wij hebben de eventuele gevolgen van de Corona uitbraak, zoals benoemd onder de gebeurtenissen na balansdatum in paragraaf 8.1, hierin betrokken. Omdat de activiteiten en kosten van waterschappen worden gefinancierd middels een omslagstelsel en tarieven, loopt ook het waterschap Zuiderzeeland geen risico ten aanzien van de continuïteit.

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van de historische kostprijs minus de lineaire afschrijvingen op basis van de verwachte levensduur.

De overige activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

De afschrijving wordt zo berekend dat bij in gebruik name van het kapitaalwerk:

- vóór 1 juli een volledige jaarafschrijving plaatsvindt;
- ná 1 juli geen afschrijving plaatsvindt.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

(Im)materiële vaste activa		Termijn
Algemeen		
Grond		geen afschrijving
Bedrijfsmiddelen		5 - 10 jaar
Hardware / software		5 - 8 jaar
Kantoren en centrale werkplaatsen	Civiel	40 jaar
	mechanisch/elektrisch	15 jaar
	Inrichting	10 jaar
Waterkeringen		
Waterkeringen		30 jaar
Gemalen, kunstwerken en watergangen		
Watergangen		30 jaar
Gemalen	civiel	40 jaar
	mechanisch/elektrisch	20 jaar

(Im)materiële vaste activa		Termijn
Overige kunstwerken		20 - 40 jaar
Zuiveringstechnische werken		
Afvalwaterzuiveringsinstallaties	civiel	30 jaar
	mechanisch/elektrisch	15 jaar
Rioolgemalen	civiel	30 jaar
	mechanisch/elektrisch	15 jaar
Persleidingen		30 jaar
Verbeteringswerken		30 jaar

Gronden die zijn verkregen voor de aanleg van duurzame oevers worden afgewaardeerd met 80%. Dit percentage komt overeen met het genoemde percentage voor natuurterreinen in het Waterschapsbesluit. In het verleden werden gronden van duurzame oevers afgewaardeerd met 50%.

Vanaf het jaar 2018 worden er geen uren meer geactiveerd van eigen personeel (projectleiders) van investeringsprojecten.

Financiële vaste activa

Bij de financiële vaste activa worden aandelen opgenomen tegen de nominale waarde.

Voorraden

De voorraad gasolie wordt gewaardeerd de op basis van de gewogen gemiddelde inkoopprijs. De voorraad worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar

Voor wat betreft debiteuren worden zo nodig individuele voorzieningen getroffen.

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als een algemeen weerstandsvermogen en hebben geen specifieke bestemming. Zij dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard, meestal bijzondere omstandigheden, op te vangen.

Bestemmingsreserves

Deze reserves worden tegen de nominale waarde opgenomen. De dotaties aan de bestemmingsreserves vinden plaats bij de bepaling van het jaarresultaat. De onttrekkingen gebeuren, conform de besluitvorming van het bestuur, ten gunste van het resultaat.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten mede zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Personele voorzieningen

De personele voorzieningen, onderdeel pensioen- en wachtgeldverplichtingen, worden gewaardeerd op basis van de contante waarde. De overige personele voorzieningen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden gewaardeerd op basis van de nominale waarde.

Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer

De vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, opgenomen tegen de nominale waarde.

Resultaatbepaling

Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten;
- lasten zijn toegerekend aan de periode waarin ze thuishoren;
- baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd;
- verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn.

6.2.2 Toelichting op de activa

Immateriële vaste activa

Software is opgenomen onder de overige immateriële vaste activa. Het verloop van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)

Immateriële vaste activa	Jaar 2019
Boekwaarde begin boekjaar	565
In gebruik genomen investeringen	664
Subtotaal	1.229
Af: afschrijvingen	- 124
Boekwaarde ultimo boekjaar	1.105
Toegerekende rente	12
Totaal kapitaallasten	136

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:
(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa	Boekwaarde begin boekjaar	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen	In gebruik genomen	Boekwaarde einde boekjaar	Toegerekende rente	Totaal kapitaallasten
Waterkeringen	3.744	-	250	2.037	5.531	81	331
Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen	27.286	-	2.149	2.085	27.222	592	2.741
Zuiveringstechnische werken	74.683	-	6.053	1.696	70.326	1.621	7.604
Bedrijfsgebouwen	9.769	-	718	129	9.180	212	930
Overige materiële vaste activa	726	-	193	240	773	16	209
Subtotaal	116.208	-	9.363	6.187	113.032	2.522	11.885
Onderhanden werk	3.969	5.495		- 6.187	3.277		
Totaal materiële vaste activa	120.177	5.495	9.363	-	116.309	2.522	11.885

In bovenstaande nadere specificatie is voor € 3.040.023 aan grond opgenomen als onderdeel van de specificatie. Hierover wordt niet afgeschreven.

Uitgaven aan investeringen die nog niet in gebruik genomen zijn worden verantwoord onder de categorie onderhanden werk. Bij in gebruik name van de investering wordt het totaal van de uitgaven van de investering overgeboekt van de onderhanden werk naar een van de categorieën werken in exploitatie.

Er zijn gedurende het boekjaar geen bijdragen van derden of afwaarderingen verantwoord.

Een nadere specificatie van de onderhanden werken ultimo 2019 is te vinden in het onderdeel 'specificatie onderhanden werken ultimo boekjaar'.

Financiële vaste activa

De opgenomen financiële vaste activa vallen deels in de categorie kapitaalverstrekking aan bedrijven en bestaat uit de volgende twee onderdelen:

- De aanschafwaarde van 42 aandelen A en 26 aandelen B van de NV Nederlandse Waterschapsbank te 's-Gravenhage (€ 9.870). De geschatte netto vermogenswaarde per 31 december 2019 bedraagt € 2.063.000.
- De aanschafwaarde van 150 aandelen Windpark Hanze BV te Dronten, (€ 1.500).

Daarnaast valt de opgenomen financiële vaste activa in de categorie leningen aan bedrijven voor het de eerste delen van een achtergestelde lening, die verstrekt is aan de Windpark Hanze BV ter waarde

van totaal € 900.000. Deze lening maakt deel uit van een totale lening die in delen verstrekt zal worden en waarvan de grootte maximaal € 10,0 miljoen bedraagt.

Vorraden

De opgenomen voorraden vallen onder de categorie grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik. Het betreft in totaal 285.401 liter dieselolie, welke gebruikt wordt in de gemalen, met een voorraadwaarde van € 349.589 (gewogen gemiddelde inkoopprijs). Er zijn geen indicaties voor een lagere marktwaarde.

Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar

(bedragen x € 1.000)

Overige uitzettingen	Jaar 2019
Belastingdebiteuren GBLT	4.754
Af: voorziening dubieuze debiteuren	- 1.898
Subtotaal belastingdebiteuren	2.856
Schatkistbankieren	7.558
Overige vorderingen	586
Af: voorziening overige vorderingen	- 5
Subtotaal overige vorderingen	8.139
Overige uitzettingen ultimo boekjaar	10.995

De voorziening dubieuze (handels)debiteuren betreft een inschatting van de verwachte oninbaarheid van de vorderingen.

De voorziening dubieuze belastingdebiteuren bedroeg begin 2019 € 946.206. Op deze post is in het jaar 2019 voor € 250.468 onttrokken en voor € 1.202.397 aan dubieuze debiteuren gedoteerd. Aan de hand van een inschatting van de openstaande posten ultimo 2019 is de voorziening dubieuze belastingdebiteuren bepaald op € 1.898.135.

Schatkistbankieren

(bedragen x € 1.000)

Drempelbedrag begrotingsjaar	584
Ruimte onder het drempelbedrag	
1 ^e kwartaal	581
2 ^e kwartaal	535
3 ^e kwartaal	552
4 ^e kwartaal	193

Het positieve saldo op schatkistbankieren is het gevolg van een ontvangen voorschot voor de Drontermeerdiijk. Een berekening van het drempelbedrag en de ruimte onder het drempelbedrag per kwartaal is te vinden in paragraaf 5.8. Financiering.

Overlopende activa

Onder deze post worden de nog te ontvangen bedragen, de vooruitbetaalde bedragen en nog te verrekenen bedragen opgenomen. Het saldo ultimo 2019 bedraagt € 5.070.800.

De samenstelling is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

Overlopende activa	Stand ultimo
Nog op te leggen door GBLT	805
Belastingopbrengsten GBLT	304
Afrekening GBLT	236
Subsidie Duurzame Oevers (EU)	772
Rioolbeheer Zeewolde	257
Complexverrekening	151
Doorbelasting personeel	8
Vooruitbetalingen	1.744
Overig	793
Saldo overlopende activa	5.071

Specificatie subsidiegelden

(bedragen x € 1.000)

Subsidiegelden	Stand primo	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Stand ultimo
Subsidie Duurzame Oevers (EU)	1.286	772	1.286	772
Subsidie Drontermeerdijk (Rijk)	777	-	777	-
Provincie Flevoland (Provincie)	22	-	22	-
Saldo subsidiegelden	2.085	772	2.085	772

Liquide middelen

Het saldo van deze post bestaat uit:

(bedragen x € 1.000)

Liquide middelen	Jaar 2019
Banken	553
Saldo liquide middelen	553

De kas is in het jaar 2018 opgeheven. Het positieve saldo op de banken is het gevolg van een ontvangen voorschot voor de Drontermeerdijk.

6.2.3 Toelichting op de passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is in de loop van de jaren opgebouwd via de bestemming van (een deel van) het positieve resultaat. Zij dient als reserve voor het opvangen van onvoorziene kosten en als financieringsmiddel.

De samenstelling van het eigen vermogen voor resultaatverdeling is als volgt:
(bedragen x € 1.000)

Reserve	Stand primo	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand ultimo
Risicoreserve	13.100	-	-	-	13.100
Algemene reserve	4.408	1.629	-	-	6.037
Tariefegalisatiereserve	4.395	1.270	-	320	5.345
Bestemmingsreserves (overige)	1.176	511	-	194	1.493
Totaal reserves	23.079	3.410	-	514	25.975
Gerealiseerd resultaat			2.952		2.952
Totaal eigen vermogen	23.079	3.410	2.952	514	28.927

Risicoreserve per taak

De risicoreserves per taak dienen ter dekking van mogelijke risico's die zich voordoen bij de taakuitoefening. De Algemene Vergadering heeft het beleid geformuleerd dat deze risicoreserve bedoeld is als buffer om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen. De hoogte van de risicoreserve is gebaseerd op de periodieke risicoanalyse, waarbij rekening wordt gehouden met het risicoprofiel van het waterschap. De laatst gehouden risicoanalyse gaf een totaal bedrag aan van € 13,1 miljoen. De verdeling over de taken geschiedt op basis van de taakomvang, zoals opgenomen in de laatst vastgestelde meerjarenbegroting. Hierbij was de verhouding tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak 60 / 40.

(bedragen x € 1.000)

Taak	Stand primo	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Risicoreserve watersysteemtaak	7.860	-	-	7.860
Risicoreserve zuiveringstaak	5.240	-	-	5.240
Totaal risico reserves per taak	13.100	-	-	13.100

Algemene reserve

Deze reserve dient ervoor om te zorgen dat het totaal van de reserves van een minimale omvang is. Een aanzienlijk deel van de algemene reserve is in het kader van het herziene reservebeleid toegewezen aan de risicoreserve en de tariefegalisatiereserve. De herkomst van de reserves, zijnde het resultaat van de watersysteemtaak dan wel de zuiveringstaak, blijft hierbij administratief volgbaar. Er vinden hierbij geen verschuivingen plaats tussen reserves die zijn opgebouwd door de watersysteemtaak en reserves die zijn opgebouwd door de zuiveringstaak.

In het jaar 2019 zijn er geen mutaties in deze reserves geweest.

De samenstelling van de algemene reserve is door het bovenstaande als volgt:
(bedragen x € 1.000)

Taak	Stand primo	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Algemene reserve watersysteemtaak	-	-	-	-
Algemene reserve zuiveringstaak	4.408	1.629	-	6.037
Totaal algemene reserves per taak	4.408	1.629	-	6.037

Tariefegalisatiereserve

De Algemene Vergadering heeft bij de vaststelling van de Meerjarenbegroting 2019-2022 besloten om in het jaar 2019 een bedrag van € 320.000 te onttrekken aan deze reserve. Dit bedrag kan nader worden gespecificeerd in een onttrekking van € 225.000 aan de tariefegalisatie-reserve van de watersysteemtaak en een onttrekking van € 95.000 aan de zuiveringstaak.

De samenstelling van de tariefegalisatiereserve is door het bovenstaande als volgt:
(bedragen x € 1.000)

Samenstelling	Stand primo	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Tariefegalisatiereserve watersysteemtaak				
❖ <i>Basis deel</i>	987	-	-	987
❖ <i>Flexibel deel</i>	536	1.270	- 225	1.581
Tariefegalisatiereserve zuiveringstaak				
❖ <i>Basis deel</i>	1.000	-	-	1.000
❖ <i>Flexibel deel</i>	1.873	-	- 95	1.778
Totaal tariefegalisatie reserves per taak	4.395	1.270	- 320	5.345

Bestemmingsreserves

(bedragen x € 1.000)

Bestemmingsreserve	Stand primo	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Mutaties boekjaar	Stand ultimo
Bestemmingsreserve doorontwikkeling beheer en onderhoud stedelijk gebied	159	-	- 73	86
Bestemmingsreserve duurzame energie	267	-	- 34	233
Bestemmingsreserve duurzame oevers	750	190	-	940
Bestemmingsreserve optimalisatie Ephyra	-	250	- 87	163
Bestemmingreserve beoordeling keringen	-	70	-	70
Bestemmingreserve windpark Hanze	-	1	-	1
Totaal bestemmingsreserves	1.176	511	- 194	1.493

In het jaar 2019 hebben de volgende mutaties op de bestemmingsreserves plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve doorontwikkeling beheer en onderhoud stedelijk gebied

Op 12 maart 2019 heeft de Algemene Vergadering besloten tot het herbestemmen van de bestemmingsreserves Baggeren Almere en Stedelijk Water en het vrijgeven van de nieuw te vormen bestemmingsreserve Doorontwikkeling beheer en onderhoud stedelijk gebied. In het jaar 2019 is er voor € 73.000 aan deze reserve onttrokken. Ultimo 2019 resteert nog een bestemmingsreserve stedelijk water van € 86.210.

Bestemmingsreserve duurzame energie

Op 29 september 2015 heeft de Algemene Vergadering besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve duurzame energie ter grootte van € 1.000.000 en de hiervoor benodigde gelden in verhouding 60 / 40 tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak te onttrekken aan de algemene reserve. In de jaren 2015 tot en met 2018 is er, na voorafgaande goedkeuring van de Algemene Vergadering, voor €733.062 aan deze reserve onttrokken. In het jaar 2019 is er voor € 34.877 aan deze reserve onttrokken. Ultimo 2019 resteert nog een bestemmingsreserve duurzame energie van € 232.061.

Bestemmingsreserve duurzame oevers

Deze bestemmingreserve is gevormd uit de in een enig jaar niet besteed budget van aanleg duurzame oevers, zoals besloten in de Algemene Vergadering van 28 november 2017, zodat deze in het volgende jaar weer ter beschikking staan voor het project. Uit het resultaat van het jaar 2017 is een bedrag van € 750.000 gedoteerd en uit het resultaat van het jaar 2018 een bedrag van € 190.000. In het jaar 2019 zijn er geen gelden aan deze reserve onttrokken en is het saldo van de bestemmingsreserve € 940.000. Door perikelen rondom de PAS en PFAS kon een goot deel van de geplande aanleg van duurzame oevers van het jaar 2019 geen doorgang vinden. Daarom wordt in de resultaatbestemming 2019 voorgesteld het resterende budget duurzame oevers van het jaar 2019, groot € 700.000, toe te voegen aan deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve optimalisatie Ephyra

In de Algemene Vergadering van 12 maart 2019 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen ter financiering van de kosten van nader onderzoek naar de kansen om Ephyra op de AWZI Tollebeek verder te optimaliseren. Het hiervoor geraamde bedrag van € 250.000 zal gevormd worden uit het jaarresultaat 2018. In het jaar 2019 is er voor € 86.899 aan deze reserve onttrokken. Ultimo 2019 resteert nog een bestemmingsreserve duurzame energie van € 163.101.

Bestemmingreserve beoordeling keringen

In de Algemene Vergadering van 30 oktober 2018 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen met als doel verschuivingen tussen de jaargrenzen van de beoordeling van de primaire keringen op te vangen. Er is aangegeven dat de projectbegroting van de beoordeling van de primaire waterkeringen volgens kalenderjaren wordt ingericht, maar een inherente dynamiek kent. Het geplande asfaltonderzoek voor dijktrajecten kent een meerjarig karakter. Daarom is voorgesteld de in het jaar 2018 niet bestede middelen van € 70.000 mee te nemen naar volgende jaren, zodat het onderzoek alsnog volledig uitgevoerd kan worden. In het jaar 2019 zijn er geen gelden aan deze reserve onttrokken.

Bestemmingreserve windpark Hanze

In de Algemene Vergadering van 27 maart 2018 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen met als doel het budgetneutraal inrekenen van de opbrengsten uit het windpark in de meerjarenbegroting door het jaarlijks doteren van de netto opbrengsten uit het windpark. Voor het jaar 2018 ging het om een relatief klein bedrag van € 1.056, maar de komende jaren gaat dit snel oplopen.

Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Voorzieningen	Stand primo	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand ultimo
Arbeidsgerelateerde verplichtingen				
Pensioenen bestuurders	1.687	439	92	2.034
Wachtgelden bestuurders	-	107	50	57
Personele reorganisatie	3	144	37	110
Baggeren en saneren van waterlopen				
Baggeren	1.091	815	874	1.032
Totaal voorzieningen	2.781	1.505	1.053	3.233

De voorzieningen zijn bestemd voor de volgende zaken:

Pensioenen bestuurders

Deze voorziening heeft tot doel de pensioenverplichtingen van het waterschap naar (voormalige) bestuurders zichtbaar te maken. Aan het begin van 2019 was deze voorziening € 1,7 miljoen groot. In 2019 is aan deze voorziening € 92.094 onttrokken ten behoeve van pensioenbetalingen. Op basis van een actuariële berekening van de toekomstige pensioenopgaven van de huidige en voormalige bestuurders is er in 2019 € 438.442 toegevoegd aan de voorziening. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 2,0 miljoen.

Wachtgelden bestuurders

Deze voorziening heeft tot doel de wachtgeldverplichtingen van het waterschap naar voormalige bestuurders zichtbaar te maken. Aan het begin van 2019 was deze voorziening niet aanwezig. In 2019 is aan deze voorziening € 50.456 onttrokken ten behoeve van wachtgeldbetalingen. Op basis van een berekening van de toekomstig verwachte wachtgeldbetalingen van de voormalige bestuurders is er in 2019 € 107.682 toegevoegd aan de voorziening. De voorziening bedraagt ultimo boekjaar € 0,1 miljoen.

Personele reorganisatie

Deze voorziening heeft tot doel de verplichtingen van het waterschap naar voormalig personeel zichtbaar te maken. Aan het begin van 2019 was deze voorziening € 3.505 groot. In 2019 is aan deze voorziening voor € 37.724 onttrokken ten behoeve van betalingen van uitkeringen. In 2019 is € 144.293 aan de voorziening toegevoegd, waardoor de voorziening ultimo boekjaar nu € 110.075 bedraagt.

Baggeren

In 2006 is er een integrale gebiedsdekkende baggervisie opgesteld op basis waarvan de keuze is gemaakt om voor de komende decennia tot een effectief uitvoeringsprogramma te komen en de baggerachterstanden weg te werken. Het plan is de afgelopen jaren steeds geactualiseerd. In het verleden is door de Algemene Vergadering besloten om schommelingen in de uitvoering op te vangen door middel van een voorziening. De voorziening was aan het begin van 2019 € 1,0 miljoen groot. In het jaar 2019 is er een bedrag van aan deze voorziening gedoteerd van € 815.000 en is er € 873.793 onttrokken aan de voorziening baggeren. Een beperkt aantal baggerprojecten is doorgeschoven van het jaar 2019 naar het jaar 2020. De baggervoorziening bedraagt ultimo boekjaar € 1,0 miljoen en is naar verwachting van voldoende omvang om de genoemde projecten uit te voeren.

Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer

De opgenomen vaste schulden vallen in de categorie onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen. Het zijn langlopende geldleningen met een looptijd langer dan één jaar ter financiering van de investeringen.

Het verloopoverzicht is als volgt:
(bedragen x € 1.000)

Stand begin boekjaar	80.227
Nieuw aangegane geldleningen	5.500
Af: aflossingen	- 6.638
Saldo langlopende geldleningen	79.089

De rentelast over het boekjaar 2019 bedroeg € 1.977.124. De aflossingsverplichting van de aangegane geldleningen voor het boekjaar 2020 bedraagt € 4.888.448.

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar

(bedragen x € 1.000)

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar	Jaar 2019
Schulden aan leveranciers	8.003
Overig	2
Saldo Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar	8.005

De netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar van het waterschap zijn op basis van nominale waarde gewaardeerd.

Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Overlopende passiva	Jaar 2019
Rente langlopende schulden	1.013
Advies en onderzoek	280
Afvalinzameling en slibafvoer	306
Bijdragen aan derden	133
Energie	359
Inhuur	125
Onderhoud	418
Overige nog te betalen bedragen	929
Vooruit ontvangen subsidiegelden	9.982
Reservering vakantietoelage	17
Reservering verlofrechten	1.203
Loonheffing en sociale lasten	1.276
Saldo overlopende passiva	16.041

Specificatie vooruit ontvangen subsidiegelden

(bedragen x € 1.000)

Vooruit ontvangen subsidiegelden	Stand primo	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Stand ultimo
Rijk	250	10.840	1.108	9.982
Openbare lichamen	113	-	113	-
Vooruit ontvangen subsidiegelden	363	10.840	1.221	9.982

Volgens het Waterschapsbesluit worden onder de overlopende passiva de nog te betalen lasten opgenomen, waarvan in het jaar 2019 geen factuur is ontvangen, maar die wel conform het stelsel van baten en lasten ten laste van het jaar 2019 moeten worden gebracht. Ook de vooruit ontvangen opbrengsten worden in deze post opgenomen.

Door de invoering van het IKB (Individueel Keuze Budget) voor werknemers vallend onder de SAW Waterschappen, wordt er alleen nog vakantiegeld gereserveerd voor de leden van het college van Dijkgraaf en Heemraden. Zij vallen namelijk niet onder de SAW Waterschappen, maar onder de sector Rijk.

6.2.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De toekomstige verplichtingen aangaande door contracten zijn als volgt ingedeeld:

2020	€ 8.662.165
2021 – 2025	€ 9.409.798
2026 en verder	€ 350.387
Totale verplichting vanaf 2020 en verder	€ 18.422.350

Leaseverplichting wagenpark

Het wagenpark van het waterschap wordt geleased. Het totaal aan verplichtingen ingevolge de totale looptijd van de overeenkomsten met de leasemaatschappijen bedraagt op de balansdatum € 2.885.837. Voor het jaar 2020 bedraagt de verplichting €788.176. De leaseverplichting is onderdeel van de toekomstige verplichtingen.

Contracten van materiële omvang

Waterschap Zuiderzeeland heeft een lopend contract voor de slibeindverwerking met BioEnergie Zutphen, met een contractwaarde van € 2.160.000 per jaar, dit contract loopt tot 01-04-2022.

Juridische claims

Het waterschap wordt met enige regelmaat geconfronteerd met juridische claims betreffende schade als gevolg van wateroverlast bij extreme weersomstandigheden. Het standpunt van het waterschap hierin is dat het waterschap hiervoor niet aansprakelijk is, tenzij de schade is ontstaan door nalatigheid van het waterschap.

Bankgarantie

Waterschap Zuiderzeeland heeft een lopende bankgarantie voor een bedrag van € 215.507 ten gunste van de Unie van Waterschappen. Het totaal geborgde bedrag van de fixe geldlening van de Unie van Waterschappen is € 6.013.268, het aandeel van ons waterschap is 3,58%. Genoemd percentage is bepaald door het aandeel van ons waterschap in de totale contributie aan de Unie van Waterschappen.

Langlopende geldlening

Op 1 november 2018 is er een nieuwe geldlening met een hoofdsom van € 10,0 miljoen aangetrokken. Hiervan is door de NWB bank op 1 november 2018 een bedrag van € 0,4 miljoen gestort en op 1 juli 2019 een bedrag van € 0,5 miljoen. De volgende storting van € 0,64 miljoen zal op 1 februari 2020 geschieden en waarna de laatste storting van € 8,46 miljoen op 1 november 2021 staat gepland.

6.2.5 Specificatie onderhanden werken ultimo boekjaar

Artikel 4.42 lid 6 van het Waterschapsbesluit schrijft voor dat in de toelichting op de balans een totaaloverzicht wordt gegeven van alle onderhanden werken, waarbij de verwachtingen worden gegeven over het vervolg van deze werken.

(bedragen x € 1.000)

Project	Gevoteerd krediet	Uitgaven ultimo 2019	Verwachting
711033 IJsselmeerdijk vak 8.3	1.090	186	Conform planning
721137 Wegduikers 2018 NOP	186	92	Conform planning
721301 Grondaankoop vliegtuig-D-tocht	81	1	Conform planning
721302 Bodemdaling vliegtuig-D-tocht	319	16	Conform planning
724004 Renovatie/verduurzaming Vissering	9.364	1.659	Conform planning
724005 Gemaal Wortman vervanging voedingskabel	80	46	Conform planning
724013 Ondergemaal NOP Piet Oberman	243	5	Conform planning
724016 Vervangen installatie gemaal Wortman	225	19	Conform planning
724017 Elektrische installatie Gemaal Buma	485	221	Conform planning
724023 Zonnepanelen Wortman	105	61	Conform planning
724070 Bodemsanering grond Wortman	-	- 88	Conform planning
724099 Optimaliseren stuwen en inlaten	81	43	Conform planning
735027 Rioolgemaal Markerkant 220 (civiel)	625	483	Conform planning
736068 AWZI Zeewolde : Bandindikker incl PE	290	218	Conform planning
736078 Dakbedekking Almere en Zeewolde	320	26	Conform planning
736081 Renovatie Almere 2017: AT1	2.129	17	Conform planning
737003 Slibdrooginstallatie (AGV)	550	150	Conform planning
740503 Renovatie en herinrichting kantoor Larserbos	202	14	Conform planning
750246 Voorbereiding Open Informatie	100	86	Conform planning
750248 Voorbereiding Digitale Dienstverlening	100	23	Conform planning
Saldo onderhanden werken		3.277	

7. Exploitatierkening

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de exploitatierkening in drie verschillende indelingen wordt gepresenteerd in de jaarrekening, te weten naar kosten- en opbrengstsoorten, naar programma's en naar kostendragers.

7.1 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN

(bedragen x € 1.000)

	Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Lasten					
4.1	Rente en afschrijvingen	12.558	12.068	12.015	13.816
4.2	Personeelslasten	25.680	26.222	26.269	25.257
4.3	Goederen en diensten van derden	37.966	39.899	37.917	38.309
4.4	Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	1.695	2.573	2.707	2.089
	Subtotaal lasten	77.899	80.762	78.908	79.472
Baten					
8.1	Financiële baten	600	650	704	632
8.2	Personeelsbaten	-	-	39	98
8.3	Goederen en diensten aan derden	1.362	1.459	2.077	1.621
8.4	Bijdragen van derden	1.372	1.721	2.535	2.709
8.5	Waterschapsbelastingen	74.245	74.775	75.989	74.514
8.6	Interne verrekeningen	-	-	-	-
	Subtotaal baten	77.579	78.605	81.345	79.574
	Saldo van baten en lasten	- 320	- 2.157	2.437	103
9.1	Inzet tariefegalisatie reserve	320	320	320	1.565
9.2	Inzet bestemmingsreserves	-	-	195	269
9.3	Inzet overige reserves	-	-	-	1.473
	Gerealiseerd resultaat	-	- 1.837	2.952	3.410

7.2 TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING

In de nu volgende paragraaf wordt een toelichting gegeven op de exploitatierekening. Om niet te veel in herhaling te vervallen zal in de exploitatierekening naar programma's en naar kostendragers veelal worden verwezen naar eerder gegeven toelichtingen.

7.2.1 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Belangrijke verschillen tussen de begroting en realisatie zijn nader toegelicht. De hierbij gepresenteerde begroting is, conform het Waterschapsbesluit, de primitieve begroting inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzingen. Een analyse van de afwijkingen tussen de primitieve begroting én de primitieve begroting inclusief alle begrotingswijzingen is te vinden in hoofdstuk 1: Analyse begroting en resultaat.

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's. In de toelichtende teksten worden de bedragen weergegeven in hele euro's.

Baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden genomen zodra deze gerealiseerd zijn. Verliezen worden verwerkt als die zich aftekenen.

7.2.2 Toelichting op de lasten

Rente en afschrijvingen

(bedragen x € 1.000)

Rente en afschrijvingen	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Rente	2.768	2.548	2.578	2.820
Afschrijvingen	9.556	9.366	9.416	9.409
Duurzame waardeverminderingen	234	154	21	114
Extra duurzame waardeverminderingen	-	-	-	1.473
Totaal	12.558	12.068	12.015	13.816

De rentelasten vallen iets fractie hoger uit dan bijgesteld begroot, doch lager dan primitief begroot. Ook in het jaar 2019 kon geprofiteerd worden van een lage rente op zowel het rekening-courantkrediet als op de nieuw aangegane vaste schulden.

De afschrijvingen vallen € 50.685 hoger uit dan de bijgesteld begroot. Daarentegen vallen de duurzame waardeverminderingen fors € 133.402 lager uit door iets minder grondaankopen dan gepland. Op basis van het vastgestelde activabeleid wordt 80% van de aanschafprijs van duurzame oeveren als waardevermindering in de exploitatie meegenomen.

Personeelslasten

(bedragen x € 1.000)

Personeelslasten	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Salarissen personeel en bestuur	16.342	16.659	16.064	15.016
Sociale premies	4.541	4.673	4.615	4.284
Overige personeelslasten	2.402	2.611	2.975	2.847
Personeel van derden	2.395	2.279	2.615	3.110
Totaal	25.680	26.222	26.269	25.257

Personeel van derden wordt ingehuurd vanwege openstaande vacatures, ziekte / zwangerschapsverlof en tijdelijk benodigde extra capaciteit (piekbelasting) of deskundigheid. De dekking van de tijdelijke krachten vindt plaats uit het totaal van de personeelslasten en de overige aan de afdelingen toegewezen budgetten.

Goederen en diensten van derden

(bedragen x € 1.000)

Goederen en diensten	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Duurzame gebruiksgoederen	999	1.008	1.210	1.276
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	1.692	1.794	2.375	1.854
Energie en water	3.821	3.735	3.788	3.674
Huren, pachten en rechten	1.058	1.026	1.089	1.089
Verzekeringen	206	206	189	164
Belastingen	51	56	58	56
Onderhoud door derden	12.492	13.415	12.011	14.133
Overige diensten derden	17.647	16.659	17.197	16.063
Totaal	37.966	39.899	37.917	38.309

Duurzame gebruiksgoederen

Gebruiksgoederen die bestemd zijn voor gebruik gedurende één jaar of langer, behoren in beginsel niet in de exploitatierekening te worden verantwoord, maar te worden geactiveerd. Indien met de stichting of aankoop hiervan slechts een relatief gering bedrag gemoeid is, komt het echter in de praktijk voor dat de betreffende uitgaven niet worden geactiveerd, maar in één keer ten laste van de exploitatierekening worden gebracht. Deze verantwoording kan op deze kostensoort gebeuren. De kostensoort omvat dan ook de aanschaf van goederen met een economische levensduur van één

jaar of langer die in de exploitatierekening worden verantwoord. Op de kostensoort duurzame gebruiksgoederen is € 201.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen

De kostensoort omvat alle kosten die samenhangen met de aankoop van goederen die bestemd zijn voor gebruik en verbruik binnen de productieprocessen en minder dan een jaar ten dienste van het waterschap staan (en geen brandstoffen zijn). Gebruiksgoederen die bestemd zijn voor gebruik gedurende één jaar of langer en die in de exploitatierekening worden verantwoord, worden niet tot deze kostensoort gerekend, maar tot de kostensoort 'Duurzame gebruiksgoederen'. Op de kostensoort 'Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen' is € 581.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Energie en water

Deze kostensoort heeft betrekking op het energieverbruik van het waterschap, alsmede op de aankoop van energiedragers. Op de kostensoort energie en water is € 53.000 meer uitgegeven dan begroot.

Huren, pachten en rechten

Deze kostensoort omvat de betaalde huren alsmede de betaalde recognities, precariobelasting, licentie-, auteurs-, repro- en octrooirechten en alle andere betaalde rechten. De huren kunnen betrekking hebben op onroerende goederen zoals gebouwen, (dienst)woningen en opstallen, en roerende goederen zoals vervoermiddelen, rollend en varend materieel, machines, werktuigen, gereedschappen, apparatuur, instrumenten en kantoormachines. Op de kostensoort huren, pachten en rechten is € 63.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Verzekeringen

Tot de kostensoort 'verzekeringen' worden gerekend de door het verzekeringswezen verrichte diensten, met uitzondering van de diensten van sociale verzekeringsinstellingen (deze worden tot de kostensoort 'sociale lasten' gerekend). Tot de kostensoort behoren: brand-, inbraak- en stormschadeverzekering, glasschadeverzekering, verzekering wettelijke aansprakelijkheid, schadeverzekering roerende en onroerende goederen, verzekering van onderhoudswerkzaamheden, transportverzekering, fraude- en geldwaardeverzekering, reconstructieverzekering en de collectieve ongevallenverzekering. Op de kostensoort verzekeringen is € 17.000 minder uitgegeven dan was begroot.

Belastingen

Tot de 'belastingen' worden gerekend de kostprijsverhogende belastingen die door derden aan het waterschap worden opgelegd. Hieronder vallen de gemeentelijke belastingen, zoals de onroerendezaakbelasting en rioolbelasting. Tot de kostensoort worden niet gerekend de bij levering van goederen en diensten verschuldigde belastingen zoals omzetbelasting, invoerrechten, accijnzen en assurantiebelasting. Deze laatste belastingen worden gerekend tot de kostensoort waartoe de betreffende levering van goederen of diensten behoort; ook in de gevallen waarin die belastingen afzonderlijk worden betaald. Op de kostensoort belastingen is € 2.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Onderhoud door derden

'Onderhoud door derden' omvat de door het waterschap aan derden uitbestede werkzaamheden die tot doel hebben een bepaald object in stand te houden. Tot deze kostensoort behoort ook het groot onderhoud, dat nodig is om een verwaarloosd object weer in goede staat te brengen, mits de kosten van dit onderhoud niet worden afgeschreven. Indien in de aan derden te betalen vergoeding ook een bedrag voor verbruikt materiaal is opgenomen, wordt dit ook op deze kostensoort geboekt. Tot het 'Onderhoud door derden' behoren: onderhoud waterkeringen, onderhoud watergangen en kunstwerken, het onderhoud zuiveringsinstallaties, transportsystemen en slibverwerkingsinstallaties, schoonmaakwerkzaamheden, onderhoud kantoorgebouwen en daarbij behorende tuinen, alsmede van de in de gebouwen aanwezige inventaris en de daartoe behorende installaties, onderhoud kantoormachines zoals kopieermachines, computers en randapparatuur, onderhoud van software, onderhoud werkplaatsen, magazijnen en laboratoria, alsmede van de daarin aanwezige inventaris en de daartoe behorende installaties en het onderhoud aan rijdend en varend materieel. Op de kostensoort onderhoud is € 1.404.000 minder uitgegeven dan was begroot.

Overige diensten derden

Tot deze kostensoort behoren de door het waterschap aan derden uitbestede werkzaamheden en de door derden geleverde diensten voor zover deze niet behoren tot één van de voorgaande kostensoorten en waarvoor geldt dat er een rechtstreeks verband is tussen de geleverde dienst en de bijbehorende lasten. Tot de 'Overige diensten door derden' worden onder andere gerekend: juridische, financiële, technische en overige adviezen door derden, contributies en bijdragen aan verenigingen en stichtingen die prestaties leveren ten behoeve van het functioneren van het waterschap (Unie van Waterschappen, STOWA, enz.), diensten van taxateurs, notarissen, makelaars en andere tussenpersonen, proces- en gerechtskosten, honoraria van accountants, artsen en anderen met een vrij beroep, controle op geldelijk beheer, boekhouding en jaarrekening, diensten van het bankwezen, advertentie- en reclamekosten, telefoonkosten, portokosten, perceptiekosten bij uitbestede belastingheffing, incassokosten, dienstverleningen computerservicebureaus (externe gegevensverwerking), bewaking en beveiliging, kaartvervaardiging en luchtkartering, vergunningen (inclusief leges), opdrachten aan externe onderzoeksbureaus, bijdragen aan de publicatie van brochures, boeken, enz., aan derden uitbetaalde schadevergoedingen, gegevensverstrekking door derden (onder andere Kadaster en gemeenten), afvoer van afval, vuil en reststoffen (bijvoorbeeld van zuiveringsinstallaties en kantoorgebouwen), gemeentelijk reinigingsrechten, slibverwerking en -afvoer door derden, betalingen aan Rijk, provincies, gemeenten, andere waterschappen en overige publiekrechtelijke organen en particulieren voor door hen uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de exploitatie (een voorbeeld is de aan een ander waterschap betaalde vergoeding voor de zuivering van grensoverschrijdend afvalwater). Op de kostensoort 'Overige diensten derden' is € 1.462.000 minder uitgegeven dan was begroot.

Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien

(bedragen x € 1.000)

Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Voormalig bestuur en personeel	100	100	690	151
Dubieuze belastingdebiteuren	650	650	1.202	838
Dubieuze debiteuren	-	-	-	- 9
Baggeren	815	815	815	1.109
Onvoorzien	130	8	-	-
Totaal	1.695	2.573	3.707	2.089

Tot de kostensoort toevoegingen aan voorzieningen behoren bedragen die in het jaar aan de voorzieningen zijn toegevoegd.

De toevoeging aan de voorziening voormalig bestuur en personeel komt voort uit nieuwe actuariële berekeningen van pensioenen, een inschatting van de duur van de wachtgeldregeling voor voormalig bestuursleden en de vastgelegde personeelsregelingen.

De voorziening dubieuze belastingdebiteuren was primitief begroot op € 650.000. De uiteindelijke dotatie bedraagt € 1.202.397.

Het genoemde bedrag van € 815.000 voor baggeren is de jaarlijkse dotatie aan deze voorziening. De jaarlijkse uitgaven van baggerprojecten worden ten laste van deze voorziening gebracht (zie ook toelichting op de passiva, onderdeel voorzieningen).

Onvoorzien

Tot 'onvoorzien' behoren de op de begroting te ramen lasten die dienen om onvoorziene lasten te kunnen financieren. Op deze kostensoort worden geen bedragen verantwoord. In de primitieve begroting is voor onvoorziene uitgaven een bedrag van € 130.000 opgenomen. In 2019 is er voor € 122.000 verantwoord onder de post onvoorzien. Het gaat hierbij om € 75.000 voor het oplossen van de calamiteit van de lekkende persleiding bij rioolgemaal de Gondel en om € 47.000 voor het aanpassen van de wenteltrap in het kantoor Lindelaan.

7.2.3 Toelichting op de baten

Financiële baten

(bedragen x € 1.000)

Financiële baten	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Interne rentebaten	600	600	600	600
Externe rentebaten (kasgeld)	-	50	43	32
Externe rentebaten (verstrekte lening)	-	-	38	-
Dividend	-	-	23	-
Totaal	600	650	704	632

Deze opbrengstsoort heeft betrekking op de door derden aan het waterschap betaalde vergoedingen in verband met vorderingen en verstrekte leningen, de tegenboeking van de berekende, bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen (interne rentebaten) en de door bedrijven uitgekeerde opbrengsten uit bedrijfsvoeringen wegens kapitaaldeelname van het waterschap in de vorm van aandelen of anderszins.

De interne rentebaten hebben betrekking op de bespaarde rente over het eigen vermogen. Deze rente wordt zowel onder de baten als de lasten opgenomen. De externe rentebaten (kasgeld) hebben betrekking op de ontvangen rente van aangegane kasgeldleningen. Hiervan is de rente in de afgelopen jaren negatief geweest; wij ontvangen dus een rentevergoeding wanneer wij geld lenen. De externe rentebaten (versterkte lening) hebben betrekking op de aan de Windpark Hanze B.V. verstrekte lening. In het jaar 2019 hebben we weer dividendinkomsten op de aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Personeelsbaten

(bedragen x € 1.000)

Personeelsbaten	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Uitkeringen personeel	-	-	39	98
Totaal	-	-	39	98

Tot deze opbrengst behoren de baten van de overige loonkostenvergoedingen die ontvangen zijn van derden, zoals de uitkering van het UWV voor zwangerschaps- en bevallingsverlof.

Goederen en diensten aan derden

(bedragen x € 1.000)

Goederen en diensten aan derden	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Retributies	130	130	344	148
Inkomsten bestuursdwang	-	-	1	17
Bijdrage exploitatie overheden	631	711	858	808
Opbrengst materialen en diensten	-	-	53	89
Levering warmte & elektriciteit	5	5	29	6
Opbrengst uit eigendommen	596	613	792	553
Totaal	1.362	1.459	2.077	1.621

Op de opbrengstsoort goederen en diensten aan derden is volgens bovenstaande specificatie € 618.000 meer ontvangen dan was begroot. Hoofdoorzaken van deze hogere opbrengsten zijn de hogere retributies, de doorbelasting van kosten van rioolbeheer en de verkoop van grond.

Bijdragen van derden

De bijdragen van derden omvatten vooral bijdragen van derden aan het waterschap waarbij geen rechtstreeks verband is tussen de bijdrage en de door het waterschap verrichte dienst of uitgevoerd werk. Onder deze categorie worden alle subsidieopbrengsten verantwoord. Ook de 'opbrengsten' kostendeling worden op deze post verantwoord. Het totaal aan niet begrote opbrengsten bedroeg bijna € 1,1 miljoen. Enkele grotere posten zijn de bijdragen van medeoverheden aan het baggerprogramma en maaierwerkzaamheden, subsidies voor internationale samenwerking, subsidies uit het nationaal restauratiefonds, de suppletie omzetbelasting en de subsidie de invoeringskosten van de Omgevingswet.

Waterschapsbelastingen

(bedragen x € 1.000)

Waterschapsbelasting	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Watersysteemtaak	45.372	45.372	45.230	44.272
Zuiveringstaak	28.873	29.403	30.759	30.242
Totaal	74.245	74.775	75.989	74.514
Watersysteemheffing				
Watersysteemheffing ingezetenen	13.730	13.730	13.771	11.404
Watersysteemheffing gebouwd	20.235	20.235	20.548	22.399
Watersysteemheffing ongebouwd	9.054	9.054	9.317	8.293
Watersysteemheffing wegen	1.309	1.309	642	899
Watersysteemheffing natuur	1.117	1.117	1.123	954
Verontreinigingsheffing	702	702	693	694
Watersysteemheffing voorgaande jaren	-	-	1	249
Subtotaal watersysteemheffing	46.147	46.147	46.095	44.892
Zuiveringsheffing				
Zuiveringsheffing huishoudens	22.644	22.644	22.852	22.553
Zuiveringsheffing bedrijven	7.314	7.684	7.981	7.590
Zuiveringsheffing voorgaande jaren	-	160	1.215	1.159
Subtotaal zuiveringsheffing	29.958	30.488	32.048	31.302
Kwijtschelding				
Kwijtschelding watersysteemheffing	- 775	- 775	- 865	- 620
Kwijtschelding zuiveringsheffing	- 1.085	- 1.085	- 1.290	- 1.060
Subtotaal kwijtschelding	- 1.860	- 1.860	- 2.155	- 1.680
Onttrekking aan voorziening Maxima centrale / natuurbezwaren	-	-	-	-
Totaal	74.245	74.775	75.989	74.514

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2019, dat is opgesteld door GBLT. De controle op de juistheid en volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Voor een analyse van de gerealiseerde opbrengsten waterschapbelastingen ten opzichte van de begrote opbrengsten verwijzen wij u naar de verplichte paragraaf Waterschapbelastingen.

Interne verrekeningen

(bedragen x € 1.000)

Interne verrekeningen	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Geactiveerde lasten	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-

Tot en met het boekjaar 2017 werd de eigen bijdrage aan investeringen, zoals het inzetten van eigen personeel, conform het toen geldende activabeleid geactiveerd en opgenomen in de post geactiveerde lasten. In 2017 heeft de Algemene Vergadering besloten om vanaf het boekjaar 2018 de inzet van eigen personeel niet meer te activeren.

Onttrekking aan bestemmingsreserves

De inzet van de bestemmingsreserves is gelijk aan de door de Algemene Vergadering vastgestelde lasten te dekken uit bestemmingsreserves.

De werkelijke lasten zijn opgenomen in de exploitatierekening. De lasten zijn niet begroot, omdat vaak niet duidelijk is in welk jaar een bepaalde activiteit wordt uitgevoerd, waarvan de lasten worden gedekt door een onttrekking van eenzelfde bedrag aan de daarvoor ingerichte bestemmingsreserve.

7.3 EXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S

Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar programma's opgenomen. De gerealiseerde bedragen worden per programma in beeld gebracht conform de door de Algemene Vergadering vastgestelde programma-indeling. In het jaarverslag zal op de realisatie van de beoogde resultaten en de realisatie van de geplande activiteiten worden ingegaan. Voor een goede vergelijkbaarheid van de cijfers zijn zowel de baten als de lasten van de zaken die via de bestemmingsreserves lopen in de overzichten opgenomen.

Systematiek van kostentoerekening

Bij Waterschap Zuiderzeeland wordt het principe van integrale kostentoerekening toegepast. Dit betekent dat zowel directe als indirecte kosten, zoveel mogelijk aan een product worden toegerekend. Hieronder vallen materiële kosten, loonkosten en kapitaallasten.

Programma Algemeen

Het programma Algemeen omvat zowel de functionele overheidstaak, de taken op het gebied van omgeving en organisatie, water en ruimte als de bedrijfsvoering van het waterschap.

Overzicht programma Algemeen (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Functionele overheid	8,8	7,8	8,1	7,1
Omgeving en organisatie	1,8	1,8	1,8	1,3
Water en ruimte	1,3	1,2	1,0	1,3
Bedrijfsvoering	14,0	14,3	14,0	14,7
Totaal programmalasten	25,8	25,1	24,9	24,4

De realisatie van de lasten van het programma Algemeen wijkt € 0,2 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. Hier is niet gelijk één oorzaak van dit verschil aan te wijzen. Het is een optelling van veel kleine verschillen, die elkaar ook nog vaak compenseren. Opvallende zaken zijn de extra pensioenlasten voor de (voormalig) dagelijks bestuursleden als gevolg van de lage rente, toevoeging aan de personele voorziening en overloop van verlofrechten, hoge inhuur door ziektevervanging en hier tegenover niet begrote opbrengsten vanuit leges en subsidies.

Programma Waterveiligheid

Om de polders te beschermen tegen het water uit het IJsselmeer, het Markermeer, het IJmeer en de randmeren, onderhoudt en beheert Waterschap Zuiderzeeland ruim tweehonderd kilometer waterkeringen.

Overzicht programma Waterveiligheid (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren	7,1	8,3	7,1	6,9
Totaal programmalasten	7,1	8,3	7,1	6,9

De realisatie van de lasten van het programma Veiligheid wijkt € 1,2 miljoen af van de bijgestelde begrote cijfers. Het bijgesteld begrote budget voor de kwartiermakersfase van € 0,6 miljoen is grotendeels niet benut, er zijn meer opbrengsten voor overslag en basaltverkoop gerealiseerd van € 0,1 miljoen, het beheer en onderhoud van de waterkeringen laat een onbenut budget zien van bijna € 0,3 miljoen en de begrote voorbereidingsuitgaven voor het project maritieme servicehaven zijn ca. € 0,1 miljoen lager.

Programma Voldoende Water

In het programma Voldoende water gaat het om het voorkomen van wateroverlast. Water komt door regenbuien de polder in, maar ook doordat kwelwater vanuit de ondergrond omhoog komt en door dijken heen sijpelt. Als er in een korte tijd heel veel neerslag valt, is de kans groot dat delen van de polders onder water komen te staan. Het wateroverschot wordt met behulp van zeven hoofdgemalen van het waterschap uit de polders gepompt. Aan de andere kant kan het, als er lange tijd geen

neerslag valt, soms ook te droog worden in de polder. Zorgen voor voldoende water betekent de ene keer water wegpompen en de andere keer juist water binnenlaten.

Overzicht programma Voldoende Water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld	19,7	20,9	18,7	19,3
De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt	-	-	-	0,2
De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt	0,1	0,1	0,2	0,2
Totaal programmalasten	19,8	21,0	18,9	19,7

De realisatie van de lasten van het programma Voldoende water wijkt € 2,1 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. Hoofdoorzaak is het achterblijven van de bestedingen bij de duurzame oevers (€ 0,8 miljoen) als gevolg van de PFAS-problematiek en het rubriceren van de gelden voor het oplossen van de PFAS naar de bestemmingsreserve (€ 1,0 miljoen). Door een meevallende aanbesteding voor maaien en onderhoud in het stedelijk gebied is er een kleine onderbesteding van € 0,1 miljoen. Eveneens is er een kleine onderbesteding bij de gemalen voor elektriciteitslasten van € 0,1 miljoen.

Programma Schoon Water

Waterschap Zuiderzeeland werkt aan schoon water in het gehele beheergebied. Schoon water betekent een goed watersysteem. Het watersysteem wordt als goed beoordeeld als het goed is vanuit chemisch oogpunt (niet vervuild), biologisch oogpunt (goede leefomgeving) en vanuit het oogpunt van de gebruikers (belevingswaarde). De belevingswaarde is met name relevant voor het stedelijk waterbeheer. Daarnaast zuivert Waterschap Zuiderzeeland het afvalwater uit de provincie in vijf afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). Dit afvalwater wordt merendeels aangevoerd via de gemeentelijke riolering. Na zuivering in de AWZI's wordt het afvalwater teruggebracht naar het oppervlaktewater. Waterschap Zuiderzeeland stelt strenge vergunningseisen aan bedrijven die afvalwater willen lozen. Ook worden er maatregelen genomen ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Overzicht programma Schoon Water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Goede kansen voor flora en fauna	0,7	0,7	0,7	0,6
Goede oppervlaktewaterkwaliteit	1,9	1,8	1,9	1,7
Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	19,3	20,0	19,8	19,4
Totaal programmalasten	21,9	22,5	22,4	21,7

De realisatie van de lasten van het programma Schoon water wijkt € 0,1 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. Opmerkelijk hierbij is de budgetoverschrijding bij milieu-incidenten. Hier tegenover staat een kleine onderbesteding bij de zuiveringen.

Algemene dekkingsmiddelen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft de omslagen en de zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van de watersysteemtaak, de zuiveringsheffing is ter financiering van de zuiveringstaak.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Programma Algemeen	25,8	25,1	24,9	24,4
Programma Waterveiligheid	7,1	8,3	7,1	6,9
Programma Voldoende water	19,8	21,0	18,9	19,7
Programma Schoon water	21,9	22,5	22,4	21,7
Totaal programmalasten	74,6	76,9	73,3	72,7
Dekkingsmiddelen				
Belastingopbrengsten ¹	74,3	74,8	76,0	74,5
Inzet tarief egalisatiereserve	0,3	0,3	0,3	1,6
Totaal dekkingsmiddelen	74,6	75,1	76,3	76,1
Gerealiseerd resultaat	-	- 1,8	3,0	3,4

¹ De belastingopbrengsten zijn opgenomen inclusief de kwijtschelding

Het totaal van de programmalasten wijkt € 3,6 miljoen af van de bijgestelde begrote lasten. Dit is een afwijking van vijf procent.

De gerealiseerde belastingopbrengst is € 1,2 miljoen hoger dan de bijgestelde begrote belastingopbrengst. In paragraaf Waterschapsbelastingen wordt uitgebreid ingegaan op de belangrijkste oorzaak van dit verschil.

In het jaar 2019 zijn de volgende onttrekkingen geweest aan de bestemmingsreserves onderverdeeld naar programma's. Deze onttrekkingen leiden niet tot een technische begrotingswijziging.

Overzicht onttrekkingen bestemmingsreserves per programma (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Bedrag
Programma Algemeen	0,0
Programma Waterveiligheid	-
Programma Voldoende water	0,1
Programma Schoon water	0,1
Totaal	0,2

7.4 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS

Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar de wettelijke kostendragers opgenomen. Voor een analyse van het resultaat wordt verwezen naar de voorgaande paragrafen. Voor wat betreft de systematiek van kostentoe rekening wordt verwezen naar de vorige paragraaf.

Watersysteemtaak

De watersysteemtaak omvat de taken van het waterschap op het gebied van het waterkeringsbeheer, het waterkwantiteitsbeheer en het kwaliteitsbeheer van oppervlaktewateren, voor zover die activiteiten niet vallen onder het transporteren en/of behandelen van afvalwater.

Overzicht kostendrager watersysteem (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Netto lasten	45,2	47,2	43,4	43,6
Kwijtschelding	0,8	0,8	0,9	0,6
Oninbaar	0,4	0,4	0,2	0,5
Totaal lasten watersysteemtaak	46,4	48,4	44,5	44,7
Dekkingsmiddelen				
Belastingopbrengsten	46,2	46,2	46,1	44,9
Mutatie tariefegalisatie reserve	0,2	0,2	0,2	1,3
Totaal dekkingsmiddelen	46,4	46,4	46,3	46,2
Gerealiseerd resultaat	-	- 2,0	1,8	1,5

Ten opzichte van het bijgestelde begroot resultaat valt de realisatie € 3,8 miljoen mee. De oorzaken zijn reeds toegelicht bij de exploitatierekening naar programma's.

Voorgenomen besluiten watersysteemtaak

De Algemene Vergadering heeft in het jaar 2019 de onderstaande besluiten genomen aangaande de resultaatbestemming 2019.

Overzicht voorgenomen resultaatbestemming watersysteem (bedragen x € 1.000)

Voorgenomen resultaatbestemming	Water-systeemtaak
Bestemmingsreserve duurzame oevers	627
Bestemmingsreserve PFAS	1.000
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	23
Totaal	1.650

Zuiveringstaak

De zuiveringstaak omvat het transporteren en/of behandelen van afvalwater.

Overzicht kostendrager zuiveren (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Bijgestelde begroting 2019	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Netto lasten	28,7	29,0	28,7	28,3
Kwijtschelding	1,1	1,1	1,3	1,1
Oninbaar	0,3	0,3	0,9	0,3
Totaal lasten zuiveringstaak	30,1	30,4	30,9	29,7
Dekkingsmiddelen				
Belastingopbrengsten	30,0	30,5	32,0	31,3
Mutatie tariefegalisatie reserve	0,1	0,1	0,1	0,3
Totaal dekkingsmiddelen	30,1	30,6	32,1	31,6
Gerealiseerd resultaat	-	0,2	1,2	1,9

Ten opzichte van het bijgestelde begroot resultaat valt de realisatie € 1,0 miljoen mee. Dit komt in hoofdzaak door de extra belastingopbrengsten. Een uitgebreide analyse van het resultaat op de belastingopbrengsten wordt gegeven in de toelichting op de exploitatierekening.

Voorgenomen besluiten zuiveringstaak

De Algemene Vergadering heeft in het jaar 2019 de onderstaande besluiten genomen aangaande de resultaatbestemming 2019.

Overzicht voorgenomen resultaatbestemming zuiveren (bedragen x € 1.000)

Resultaatbestemming	Zuiverings- taak
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	15
Gerealiseerd resultaat	15

7.5 MELDING IN HET KADER VAN DE WNT

De WNT is van toepassing op Waterschap Zuiderzeeland. Het Waterschap Zuiderzeeland toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Bezoldiging topfunctionarissen

Naam	W. Slob
Functiegegevens	
Functie	Secretaris-directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01-01 tot en met 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 122.785
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.763
Subtotaal	€ 142.548
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 194.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging 2019	€ 142.548
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Gegevens 2018	
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01 tot en met 31-12
Deeltijdfactor 2018 in fte	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 119.469
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.833
Totale bezoldiging 2018	€ 137.352

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

8. Overige gegevens

8.1 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Coronacrisis

Sinds begin maart 2020 is er een uitbraak van het Corona virus in Nederland. Net als alle waterschappen in Nederland zorgt waterschap Zuiderzeeland voor de in stand houding van de vitale waterinfrastructuur in Nederland. We blijven dijken inspecteren, het waterpeil beheren en afvalwater zuiveren. Zo houden we ons beheergebied droog en ons water veilig. Wat de consequenties van deze Coronacrisis zijn, zal pas in de loop van 2020 duidelijk worden.

We hebben als waterschap een impact-analyse opgesteld met daarin de mogelijke gevolgen voor de kritische bedrijfsprocessen en onze financiën. De werkzaamheden van de waterschappen zijn door de Rijksoverheid als vitaal proces gekwalificeerd. We hebben als waterschap verschillende scenario's geïnterpreteerd, waarbij twee processen mogelijke financiële gevolgen kunnen hebben; namelijk 1) de planvorming en voorbereiding van projecten en 2) de uitvoering van projecten. Gegeven de constant veranderende omstandigheden en de onduidelijkheid over de duur van de maatregelen, is het moeilijk om een betrouwbare (financiële) indicatie van de effecten weer te geven. Vertraging kan tot gevolg hebben dat de werkzaamheden en productiviteit van eigen medewerkers afneemt en minder eigen uren kunnen worden geactiveerd en in 2020 ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht. Daarnaast kunnen eventueel effecten ontstaan in de omvang van de toe te rekenen rente of de toekenning van subsidies.

De uitbraak van corona heeft mogelijk ook invloed op de heffing en inning van de lokale belastingen. Landelijk zijn er ontwikkelingen in gang gezet om hier met coulantie mee om te gaan. Vanuit de Unie van Waterschappen en de VNG is het advies om zo veel als mogelijk het rijksbeleid hierin te volgen. Dat uitgangspunt is gekozen uit oogpunt van wenselijke uniformiteit voor belastingplichtigen. De financiële consequenties zijn lastig in te schatten.

Het algemeen bestuur wordt middels voortgangsrapportages, en zo nodig extra informatie, steeds op de hoogte gehouden. Omdat de activiteiten en kosten van waterschappen worden gefinancierd middels een omslagstelsel en tarieven, loopt ook het waterschap Zuiderzeeland rekening houdend met de impact -analyse geen risico ten aanzien van de continuïteit.

8.2 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het algemeen bestuur van Waterschap Zuiderzeeland

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 Waterschap Zuiderzeeland te Lelystad gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
<p>De jaarrekening (pagina's 49 tot en met 82) bestaande uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de exploitatierekeningen naar programma's, naar kostendragers en naar kosten en opbrengstsoorten over 2019; 2. het overzicht van baten en lasten over 2019 3. de balans per 31 december 2019 en de toelichting; en 4. een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving; en 	<p>Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van Waterschap Zuiderzeeland op 31 december 2019 in overeenstemming met artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.</p>
	<p>Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2019 en het Controleprotocol accountantscontrole van Waterschap Zuiderzeeland.</p>

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit en het 'controleprotocol van de accountantscontrole op de jaarrekening van Waterschap Zuiderzeeland' vastgesteld door het algemeen bestuur op 27 september 2016 en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Waterschap Zuiderzeeland zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende

topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 789.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 5.2, lid 7 Waterschapsbesluit is deze goedkeuringstolerantie door het algemeen bestuur vastgesteld.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Benadrukking van de impact van COVID-19

Wij wijzen op de toelichting opgenomen onder de "gebeurtenissen na balansdatum" in de toelichting op de jaarrekening (pagina 81) waarin de impact van de effecten van het coronavirus (COVID-19) op de baten en lasten en de financiële positie van Waterschap Zuiderzeeland zijn beschreven. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- ◆ het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- ◆ overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ◆ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ◆ alle informatie bevat die op grond van artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in artikel 109 lid 3 sub d van de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met artikel 98a van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Waterschapswet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het 'controleprotocol van de accountantscontrole op de jaarrekening van Waterschap Zuiderzeeland' vastgesteld door het algemeen bestuur op 27 september 2016' dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 27 september 2016, de Regeling Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ◆ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ◆ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- ◆ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van

schattingen door het dagelijks bestuur van het waterschap en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- ◆ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ◆ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 18 mei 2020

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden

w.g. drs. R.H. Bouman RA

Analyse begroting en resultaat en bestemming resultaat

9. Analyse begroting en resultaat

9.1 BEGROTING EN PROGNOSE FINANCIËEL JAARRESULTAAT

De presentatie van de begroting en de verantwoording hierover vindt volgens de Waterschapswet plaats op basis van de primitieve begroting, inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen en prognoses. In het onderstaande overzicht worden de begrotingswijzigingen zichtbaar gemaakt, die gedurende het jaar 2018 hebben plaatsgevonden.

**In alle overzichten in dit hoofdstuk zullen:
lagere lasten / hogere opbrengsten worden gepresenteerd zonder teken
en hogere lasten / lagere opbrengsten worden gepresenteerd met een minteken.**

Begrotingswijzigingen

In het jaar 2014 heeft de Algemene Vergadering besloten om begrotingswijzigingen niet meer op te sparen tot bij de Bestuursrapportage, maar deze, zodra zij zich voordoen, aan de Algemene Vergadering ter vaststelling voor te leggen. Een deel van de begrotingswijzigingen in het jaar 2019 is dan ook niet via de Bestuursrapportage gelopen, maar gedurende het jaar 2019 voorgelegd. Alle in het jaar 2019 voorgestelde begrotingswijzigingen zijn door de Algemene Vergadering vastgesteld.

De begrotingswijzigingen in het jaar 2019 waren:

(bedragen x € 1.000.000)

Begrotingswijzigingen	Jaar 2019
Uitstel uitvoering stortbestek	- 0,2
Inrichten HWBP-programma	- 0,6
Actualisatie 2019 GR Het Waterschapshuis	- 0,1
Bypass n.a.v. calamiteit persleiding de Gondel	- 0,0
Afrekening Aqualysis	0,1
Bestuursrapportage 2018	0,5
Revisie gashouder AWZI Tollebeek	- 0,1
Solidariteitsbijdragen HWBP	- 0,4
Extra kosten duurzame oevers door PFAS ¹	- 1,0
Totaal begrotingswijzigingen	- 1,8

Prognose financieel jaarresultaat

In het jaar 2010 heeft de Algemene Vergadering een werkwijze vastgesteld waarin zowel resultaatmeldingen als begrotingswijzigingen bij de Algemene Vergadering worden neergelegd.

¹ Bij de besluitvorming in de Algemene Vergadering werd hiervoor uitgegaan van de vorming van een voorziening. Na discussie hierover heeft de accountant aangegeven, dat hiervoor een bestemmingsreserve moet worden gevormd.

In rapportages aan de Algemene Vergadering wordt op basis van meldingen en begrotingswijzigingen een verwachting van het jaarresultaat gegeven zodat de Algemene Vergadering daarvan kennis kan nemen, de voortgang kan monitoren en de consequenties daarvan in het begrotingsproces voor het komende jaar kan meenemen.

In 2019 is driemaal een prognose gegeven van het verwachte jaarresultaat. Hierbij zijn de baten en lasten verdeeld in de categorieën exploitatiebudgetten, kapitaallasten en belastinginkomsten.

In het onderstaande schema zijn de prognoses weergegeven. De primitieve begroting gaat uit van een negatief saldo van baten en lasten van € 0,3 miljoen. Door de inzet van middelen van de tariefegalisatie-reserve bedraagt het totaalresultaat nihil.

Bij de vaststelling van de Bestuursrapportage is een jaarresultaat na dotatie geprognosticeerd van negatief € 1,8 miljoen. Bij de behandeling van de MJB 2020-2023 is een prognose afgegeven van positief € 0,2 miljoen.

Prognose jaarresultaat 2019 (bedragen x € 1.000.000)

Prognose jaarresultaat 2019	In beeld bij Berap 2019	In beeld bij MJB 2020-2023
Exploitatiebudgetten	- 1,0	- 0,7
Kapitaallasten	0,6	0,5
Subtotaal lasten	- 0,4	- 0,2
Belastinginkomsten	0,3	0,4
Exploitatieresultaat	- 0,1	0,2

9.2 ANALYSE GEREALISEERD RESULTAAT

In hoofdstuk 9 (exploitatie rekening) van deze verantwoordingsrapportage is een aantal dwarsdoorsneden te vinden van het gerealiseerde resultaat ten opzichte van het begrote resultaat. Iedere dwarsdoorsnede geeft inzicht in de gerealiseerde afwijkingen. In de onderstaande tabel wordt een opstelling gegeven van de afwijkingen van het jaarresultaat ten opzichte van de primitieve begroting. De insteek hierbij is de oorzaken van het gerealiseerde resultaat zo goed mogelijk weer te geven, waarbij het beste inzicht van alle dwarsdoorsneden samen gebruikt wordt.

Gerealiseerd resultaat op afwijkingen (bedragen x € 1.000.000)

Resultaat	Laatste prognose	Jaarresultaat 2019
Exploitatiebudgetten	- 0,7	0,8
Kapitaallasten	0,5	0,5
Subtotaal lasten	- 0,2	1,3
Belastinginkomsten	0,4	1,7
Exploitatieresultaat	0,2	3,0

In de primitieve begroting is uitgegaan van een geplande onttrekking aan de tariefegalisatie reserve van € 0,3 miljoen. Deze bijdrage is in het bovenstaande overzicht niet meegenomen.

Algemeen

De Algemene Vergadering is in 2019 een aantal malen geïnformeerd over de verwachting van het jaarresultaat. In de laatste verwachting is een financieel jaarresultaat van positief € 0,2 miljoen afgegeven. De realisatie wijkt hiervan € 2,8 miljoen af. Het positieve jaarresultaat 2019 komt voor een groot deel door hogere belastingopbrengsten. Deze hogere belastingopbrengsten komen vooral door hogere Zuiveringsheffing bedrijven, met name de aanslagoplegging van meetbedrijven.

Bij de exploitatiebudgetten wijkt het financieel jaarresultaat € 1,5 miljoen positief af van de laatste afgegeven prognose. De oorzaken zijn met name de lager uitvallende lasten van de kwartiermakersfase HWBP en de lagere onderhoudskosten bij de waterkeringen. De realisatie van de kapitaallasten is gelijk aan de prognose. Daarnaast is er een for verschil door het rubriceren van de gelden voor het oplossen van de PFAS naar de bestemmingsreserve in plaats van een voorziening (€ 1,0 miljoen).

10. Bestemming resultaat

In het reservebeleid ligt een aantal uitgangspunten vast met betrekking tot de wijze waarop met de bestemming van het resultaat wordt omgegaan. Daarbij wordt eerst gekeken of het nodig is om bestaande (bestemmings)reserves aan te vullen. Indien dit niet noodzakelijk is, wordt een negatief resultaat onttrokken aan de egaliseringsreserve en een positief resultaat toegevoegd aan de algemene reserve.

Bestemmingsreserve duurzame oevers

In de Algemene Vergadering van 28 november 2017 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen van de niet bestede bedragen aan duurzame oevers zodat deze in het volgende jaar weer ter beschikking staan voor het project. Door de PFAS problematiek zijn in 2019 niet alle kosten gemaakt die gepland waren en is de planning van het aantal aan te leggen kilometers gewijzigd. Beiden hebben een overschot van de beschikbare middelen tot gevolg. Deze kosten worden alsnog gemaakt in 2020 en verder om het geplande aanlegprogramma door te zetten.

Bestemmingsreserve PFAS

Eind december 2019 lag een groot deel van de vrijgekomen grond van de duurzame oevers nog steeds op het land van de aangelanden. Dit is het gevolg van de PFAS problematiek en de gestegen kosten voor het afvoeren van deze grond. Contractueel dient de grond uiterlijk op 31 december 2019 afgevoerd te zijn. Op 30 december 2019 heeft de Algemene Vergadering daarom besloten om € 1.000.000 beschikbaar te stellen voor de extra kosten als gevolg van de PFAS-problematiek. Dit zijn voornamelijk kosten in verband met de meerprijs voor het afvoeren van de vrijgekomen grond. Bij de besluitvorming in de Algemene Vergadering werd hiervoor uitgegaan van de vorming van een voorziening. Na discussie hierover heeft de accountant aangegeven, dat hiervoor een bestemmingsreserve moet worden gevormd.

Bestemmingsreserve Windpark Hanze

In de Algemene Vergadering van 27 maart 2018 is besloten een bestemmingsreserve in te stellen met als doel het budgetneutraal inrekenen van de opbrengsten uit het windpark in de meerjarenbegroting door het jaarlijks doteren van de netto opbrengsten uit het windpark. Voor het jaar 2019 gaat het om een bedrag van € 37.887.

De Algemene Vergadering wordt voorgesteld het jaarresultaat 2019 te bestemmen conform de onderstaande tabel.

Resultaatbestemming (bedragen x € 1.000)

Resultaatbestemming	Water-systeemtaak	Zuiverings-taak	Totaal
Bestemmingsreserve duurzame oevers	627	-	627
Bestemmingsreserve PFAS	1.000	-	1.000
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	23	15	38
Algemene reserve	188	1.099	1.287
Gerealiseerd resultaat	1.838	1.114	2.952

Reserves na bestemming jaarresultaat

De reserves van Waterschap Zuiderzeeland zien er na de bestemming van het jaarresultaat 2019 als volgt uit:

Reserves na bestemming jaarresultaat (bedragen x € 1.000.000)

Risicoreserve per taak	
Watersysteemtaak	7,9
Zuiveringstaak	5,2
Totaal risicoreserve per taak	13,1
Algemene reserve	
Watersysteemtaak	0,2
Zuiveringstaak	7,1
Totaal algemene reserve per taak	7,3
Tariefegalisatiereserve	
Watersysteemtaak	2,6
Zuiveringstaak	2,8
Totaal tariefegalisatie reserve per taak	5,4
Bestemmingsreserves	
Bestemmingsreserve doorontwikkeling beheer en onderhoud stedelijk gebied	0,1
Bestemmingsreserve duurzame oevers	1,5
Bestemmingsreserve PFAS	1,0
Bestemmingsreserve duurzame energie	0,2
Bestemmingsreserve beoordeling primaire keringen	0,1
Bestemmingsreserve optimalisatie Ephyra	0,2
Bestemmingsreserve Windpark Hanze	0,0
Totaal bestemmingsreserves	3,1
Totaal reserves	28,9